

Tampereen kaupungin hakemus ympäristöministeriölle kansallisen kaupunkipuiston perustamiseksi Tampereelle

1. Ehdotettu Tampereen kansallisen kaupunkipuiston alue

Kansallisista kaupunkipuistoista säädetään maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999) 68-71 §:ssä.

Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999) 68 § 1 momentti:

”Kaupunkimaiseen ympäristöön kuuluvan alueen kulttuuri- tai luonnonmaiseman kauneuden, luonnon monimuotoisuuden, historiallisten ominaispiirteiden tai siihen liittyvien kaupunkikuvallisten, sosiaalisten, virkistykseellisten tai muiden erityisten arvojen säilyttämiseksi ja hoitamiseksi voidaan perustaa kansallinen kaupunkipuisto.”

Tampereen kansallisen kaupunkipuiston hakemus koskee liitekartalla1 rajattua aluetta. Kaupunkipuistoksi rajattu alue perustuu Tampereen tarinaan historiallisena teollisuuskaupunkina järvien ja harjujen maiseman solmukohdassa.

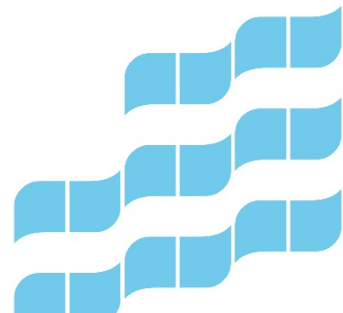
Tampereen kansallisen kaupunkipuiston pinta-ala on 3662 hehtaaria, josta Eteläpuisto-Viinikanlahden muutosalueen osuus on 34 hehtaaria. Vesialuetta Tampereen kansallisen kaupunkipuiston alueesta on 63 % (2306 hehtaaria), josta edellämainitun muutosalueen osuus on 25 hehtaaria. Kaupunki omistaa kansallisen kaupunkipuiston rajaukseen kuuluvista alueista 82 % (2989 hehtaaria), josta vesialuetta on 1872 hehtaaria. Kaupunkipuiston maa-alueista 78 % (1059 hehtaaria) on kaavoitettu viher- tai suojelualueeksi, tästä asemakaavoitettua viher- tai suojelualueita on 33% (345 hehtaaria). Kansallisen kaupunkipuiston alueella sijaitsee kolme luonnonsuojelulain 24 §:n mukaista luonnonsuojelualueita ja yhdelle alueelle (Iidesjärvi) luonnonsuojelulain mukainen rauhoitus on valmisteilla.

Tampereen kansallisen kaupunkipuiston perustamishakemus koskee useiden eri kaupunginosien osia ja alueita. Kaupunginosat, joiden alueelle kansallinen kaupunkipuiston sijoittuu, on esitetty liitteessä 8.

2. Tampereen kansalliseksi kaupunkipuistoksi esitettävän alueen erityiset arvot

Tampereen kansallisen kaupunkipuiston erityispiirteitä ovat tunnusomainen ja tunnistettava maisemarakenne sekä historialliset elementit, kuten teollisuushistoria sekä kaupunkirakenteen ajallinen kerroksellisuus. Kaupungin historia kiteytyy Tammerkosken kansallismaisemaan, joka on kaupungin teollistumisen ja kaupungistumisen perusta. Keskeisenä osana kansallisen kaupunkipuiston toteutusta ovat monimuotoiset ja laajat luontoalueet sekä monipuoliset virkistyspalvelut. Kansalliseen kaupunkipuistoon ehdotetut alueet muodostavat Tampereen vihervestoston ytimen.

Tampereen kansallisen kaupunkipuiston alue ilmentää Tampereen tarinaa. Tarinan keskiössä on Tampereen huomattava merkitys suomalaisena teollisuuskaupunkina, joka kytkeytyy kaupungin ainutlaatuisen sijaintiin järvien ja harjujen solmukohdassa. Tunnusomaista maisemarakennetta ilmentävät Pispalan ja Pyykin harjujaksot, Kauppi-Niihaman selänne sekä Iidesjärven alue osana laajaa murroslaaksoa. Keskeisen sinirakenteen muodostavat Pyhäjärven ja Näsijärven lahdet saarineen, kaupungin keskustaa halkova Tammerkoski sekä Viinikanoja-Iidesjärvi. Teollisuuskaupunkihistoriasta kertovat erityisesti koskenrannan tehdasmiljööt ja teollistumisen myötä syntyneet merkittävät työväen asuntoalueet. Teollisuuskaupungin historiaan kytkeytyvät lisäksi Kaupin kansanpuisto, Pyykin ja Viikinsaari sekä Niihaman siirtolapuutarha, jotka ovat merkittävä osa kaupungin monipuolisia virkistyspalveluita tänäkin päivänä. Tampereen kaupungin tarinaan lukeutuvat myös keskeiset kaupunkitilat. Hämeenkatu, Tammerkosken rannat ja Keskustori kirkkoineen

ovat keskustan merkittävimpiä julkisia kaupunkitiloja, joilla on myös kansallista symboliarvoa. Koskenvarren puistot ja Hämeenpuiston esplanadi ovat kaupunkilaisten kaupunkikuvallisesti merkittäviä julkisia viherympäristöjä. Ajallista syvyyttä ilmentävät muun muassa Pyynikin muinaisrannat, Reuharinniemen rautakautiset kalmistot, muut esihistorialliset kohteet ja 1700-luvulla perustettu Hatanpään kartano sekä 1700- ja 1800-luvun teollisuuden synnyttämät rakennetut ympäristöt.

Tampereen kansallinen kaupunkipuiston alue on jaettu kuuteen osa-alueeseen. Kokonaisuudessaan alueella olevat erityiset arvot on varmistettu varsin hyvin kaavoituksella ja erilaisilla suojelupäätöksillä. Alueen erityiset arvot on kuvattu karttaliitteissä 3a Kulttuurihistorialliset arvot, 3b Luontoarvot ja 3c Viher- ja siniverkosto.

3. Tampereen rooli kansallisten kaupunkipuistojen verkostossa

Kansallisia kaupunkipuistoja on perustettu Suomeen yhteensä kymmenen: Hämeenlinna, Heinola, Hanko, Pori, Forssa, Kotka, Turku, Porvoo, Kuopio ja Kokkola. Tampereen kansallinen kaupunkipuisto olisi osa tätä valtakunnallista kansallisten kaupunkipuistojen verkostoa. Kansallisten kaupunkipuistojen valtakunnallisessa yhteistyöverkostossa kaupungit ja puistot täydentävät ja tukevat toisiaan. Verkostojen hyöty tulee muun muassa yhteisen markkinoinnin kautta. Tampereen tarina ja siihen pohjautuva kansalliseksi kaupunkipuistoksi esitetty alue on maassamme ainutlaatuinen ja vastaavaa ei ole kansallisten kaupunkipuistojen arvomaisemien verkostossa.

Tampere on kahden suuren sisämaajärven, korkealle kohoavan harjuselänteen ja voimakkaasti virtaavan kosken solmukohtaan syntynyt, vähitellen kasvanut ja yhä vahvasti kasvava kaupunki. Luonnonolosuhteet ovat tarjonneet ihanteelliset lähtökohdat teollisuustuotannolle ja sen varaan syntyneelle yhdyskunnalle, josta parissa vuosisadassa kasvoi Sisä-Suomen merkittävin teollisuuskaupunki. Tammerkosken partaalla sijaitsivat teollisuuden tuotantolaitokset puistoineen, niiden tuntumaan kaavoitettu ruutukaavakaupunki, harjun rinteille rakentunut Pispala sekä Pyynikin ja Kaupin metsäiset kansanpuistot muodostavat yhdessä suomalaisittain ainutlaatuisen teollisuusperinnön ja suurjärviluonnon kohtauspaikan. Kaupunki on toimintoiltaan muuntautuneena säilyttänyt asemansa sekä luonnon- ja kulttuuriperinnön fyysiset ominaispiirteensä urbanisoituvan kaupunkirakenteen keskiössä. Tampereen historialliselle ja kulttuurilliselle kehitykselle ominainen rohkeus ja kyky uudistua näkyy erityisen kiinnostavana jatkumona keskustan kaupunkimaisemassa.

4. Kansalliselle kaupunkipuistolle asetettujen kriteerien täyttyminen

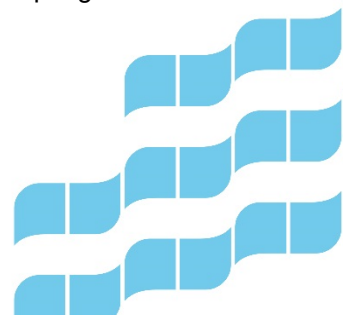
Tampereella on hyvät lähtökohdat kansallisen kaupunkipuiston perustamiselle. Kansallisen kaupunkipuiston tulee täyttää seuraavat kriteerit, joita ympäristöministeriö käyttää kaupungin hakemuksen arvioinnissa:

Sisällön kriteeri

Kansallisen kaupunkipuiston täytyy sisältää:

- kaupunkiluonnon monimuotoisuuden säilyttämisen kannalta tärkeitä luonnonalueita
- kansallisen historian tai kaupungin omien kehitysvaiheiden kannalta merkittäviä kulttuuriympäristöjä rakennuksineen
- puistoarkkitehtonisesti tai esteettisesti merkittäviä puistoja ja viheralueita.

Tampereen kansallisen kaupunkipuiston alue täyttää hyvin kaupunkipuistoille asetetun sisällön kriteerin. Tampereen kansallinen kaupunkipuisto sisältää kaupunkiluonnon monimuotoisuuden säilyttämisen kannalta tärkeitä luonnonalueita, kuten vaikuttavat harjujaksot, arvokkaita kallioalueita ja vanhojen metsien alueita, monimuotoisia ranta-alueita, lähteitä, linnustollisesti ja kasvistollisesti merkittäviä alueita kuten lehtoja ja kasvistollisesti tärkeitä pienvesiä. Tärkeitä luonnonarvoalueita ovat erityisesti Pyynikinharju, Kaupin metsäalue ja lidesjärven alue. Kansallisen kaupunkipuiston alueella sijaitsee kansallisenkin historian ja kaupungin kehitysvaiheiden kannalta merkittäviä kulttuuriympäristöjä kuten kaupungin teollisuushistoriaan liittyviä kokonaisuuksia ja kohteita, puistoarkkitehtonisesti ja esteettisesti merkittäviä sekä kaupungin

viheralueiden kehitystä ilmentäviä ja virkistyskäytön kannalta merkittäviä puistoja ja viheralueita. Kaupungin historian näkökulmasta keskeisiä aluekokonaisuuksia ovat muun muassa Tammerkoski, Pyynikinrinne ja Pispala sekä Viinikan alue. Merkittäviä puistoja ja viheralueita edustavat esimerkiksi Pyynikki, Kauppi, Koskipuisto, Hämeenpuisto, Näsinpuisto, Pyynikin kirkkopuisto ja Hatanpäänpuisto.

Kaupunkikeskeisyys

Kansallisen kaupunkipuiston täytyy olla:

- osa kaupunkirakennetta eli alkaa ydinkeskustasta tai heti sen läheisyydestä.

Kaupunkikeskeisyyden kriteeri täyttyy Tampereen kansallisen kaupunkipuiston alueella erittäin hyvin. Kansallinen kaupunkipuisto on oleellinen osa Tampereen kaupunkirakennetta. Kaupunkipuiston ytimenä toimii Tammerkosken ympäristö jatkuen ydinkeskustan puistoalueiden kuten Koskipuiston ja Hämeenpuiston, Tammerkosken ja molempien suurten järvien rantareittejä sekä historiallisesti arvokkaiden kortteleiden kautta kaupunkikeskustaan kiinnittyville laajemmille viher- ja virkistys- sekä luonnonsuojelualueille.

Laajuus ja eheys

Kansallisen kaupunkipuiston täytyy olla:

- puisto- ja viherympäristönä riittävän laaja ja häiriötön
- viher- ja sinirakenteeltaan niin yhtenäinen, että kaupunkipuistoa pitkin on mahdollisuus siirtyä kaupunginosasta toiseen.

Laajuuden kriteeri täyttyy Tampereen kansallisen kaupunkipuiston alueella hyvin ja alue täyttää kokonaisuutena eheyden kriteerin hyvin. Tammerkoski sekä Näsijärven, Pyhäjärven ja Iidesjärven vesialueet liittävät yhteen maa-alueita muodostaen kansallisen kaupunkipuiston alueelle yhtenäisen sini-viherrakenteen. Monimuotoisista viheralueista muodostuu kaupunginosat toisiinsa kytkevä viheralueverkosto. Maankäytön muutosalueilla Eteläpuistossa ja Viinikanlahden ranta-alueella eheyden kriteerin toteutumista varmistavat hakemukseen liitettävät erillismääräykset. Kansallisen kaupunkipuiston maa-alueista on noin 78% kaavoitettu viher- tai suojelualueeksi.

Ekologisuus ja jatkuvuus

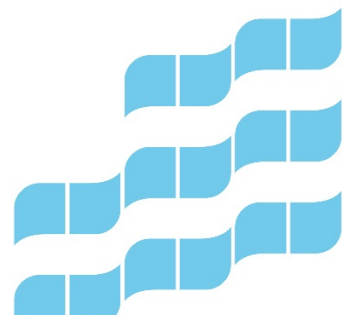
Ekologiselta kannalta on tärkeää, että

- alueelle muodostuu laajien siirtymisen ja vuorovaikutuksen mahdollistavia ekologisia käytäviä
- alue on jatkuva eli liittyy välittömästi ilman selvää rajaa kaupungin ulkopuolisiin luonnonalueisiin tai sitä ympäröivään maaseutuun.

Alue täyttää kokonaisuutena ekologisuuden ja jatkuvuuden kriteerit hyvin. Tampereen kansallisen kaupunkipuiston alue jatkuu keskustasta kiinteästi kytkeytyen ranta-alueiden, järvien ja laajempien luonnonalueiden kuten Pyynikin ja erityisesti Kauppi-Niihaman kautta ympäröivään Tampereen taajaman ulkopuoliselle laajoille luonto- ja maaseutualueille. Maankäytön muutosalueilla Eteläpuistossa ja Viinikanlahden ranta-alueella ekologisuuden ja jatkuvuuden kriteereiden toteutumista varmistavat hakemukseen liitettävät erillismääräykset.

5. Tampereen kansallisen kaupunkipuiston erityiset arvot osa-alueittain

Tampereen kansallinen kaupunkipuisto on jaettu kuuteen (6) osa-alueeseen. Osa-alueet on esitetty liitteessä 2 Tampereen kansallisen kaupunkipuiston osa-alueet. Alueen erityisarvot on kuvattu liitteissä 3a Kulttuurihistorialliset arvot, 3b Luontoarvot, 3c Viher- ja siniverkosto ja liitteenä 11 olevissa hoito- ja käyttösuunnitelman osa-aluekorteissa.

Osa-alue 1 Keskusta

Tammerkosken alue ja sen teollinen kulttuuriympäristöperintö maiseman solmukohtadassa muodostaa Tampereen tarinan ytimen ja merkittävän osan suomalaisen yhteiskunnan historiaa. Tammerkoski 1800-luvun teollisuusrakennuksineen, siltoineen ja puistoineen on kansallismaisemaksi arvoitettuja suomalaisen kaupunkimaiseman helmiä. Keskustori ja Hämeenkatu ovat kaupungin keskeisimpiä julkisia tiloja, joilla on myös kansallista symboliarvoa. Ne perustuvat 1700-luvulla laadittuun asemakaavaan ja ovat säilyttäneet asemansa kaupungin elämän ja toimintojen päänäyttämöinä.

Tammerkoski ja Hämeenkatu toimivat Tampereen arkkitehtonisen identiteetin ankkurina. Tammerkosken teollinen ympäristö on säilyttänyt arkkitehtonisen ja teollisuushistoriaa henkevän luonteensa. Hämeenkatu kiinnittää paikalleen vanhan ja merkittävän itä-länsisuuntaisen maaliikenneyhteyden muodostaen tänä päivänä urbaanin kaupunkitilan. Kaupunkielämän keskeiset tilat – Keskustori, Vanhakirkko ja Tampereen teatteri – antavat leimansa Tammerkosken ja Hämeenkadun leikkauskohtaan, minkä tietämällä suomalaisen kaupunkiarkkitehtuurin eri aikakaudet ovat erittäin kiinnostavalla tavalla kerrostuneet monimuotoiseksi ja moniarvoiseksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi. Muita keskeisiä arvokohteita vanhojen teollisuusrakennusten ja voimalaitosten lisäksi ovat Raatihuone, Vanha kirjastotalo, Ravintola Koskipuisto sekä Keskustorin eteläosaa reunustavat 1800-1900-lukujen taitteen liike- ja asuinrakennukset.

Keskustan puistot ja Tammerkoski muodostavat tamperelaisia luontoon, historiaan ja toisiinsa sitovan ketjun. Hämeenpuisto on 1830-luvun kaupunkisuunnitteluun liittyvä pisin yhtenäinen puistokäytävä Pohjoismaissa, joka toimii esplanadi-tyyppisenä yhteytenä Tampereen kaupungin kannaksen halki Näsijärveltä Pyhäjärvelle. Hämeenpuisto ja sitä reunustavat eri vuosikymmeninä rakennetut merkittävät julkiset rakennukset ja asuinkerrostalot muodostavat historiallisesti kerroksellisen, mittakaavaltaan yhtenäisen kaupunkitilan. Keskustan historialliset puistot - Hämeenpuiston akseli päätteinen, Pyykin kirkkopuisto, Näsipuisto, Tuomiokirkonpuisto, Wilhelm von Nottbeckinpuisto, Koskipuisto ja Kirjastonpuisto - muodostavat tärkeän osan keskustan ja Tampereen kansallisen kaupunkipuiston viherverkon runkoa.

Kosken rannat ovat muuttuneet kaupunkilaisille helpommin saavutettaviksi, kun teollisuusrakennustontit ovat avautuneet käyttötarkoituksen muutosten kautta. Rantojen julkisuus ja läpikuljettavuus nostaa niiden arvoa merkittävässä järvenranta- ja koskenrantakaupungissa. Tammerkosken rantareittien jatkuvuutta mahdollistavat myös uudet ja jatkossakin kehitettävät virkistysyhteydet. Viime vuosien toteutuksia Tammerkosken rannoilla ovat Näsinsillan ja rautatiensillan itäinen alitus Tampellassa, Tammerkosken teolliset vesimaisemat kävelijöille avaava Vapriikinraitti ja läntisen rantareitin Hämeensillan alitus MokkaPuistossa.

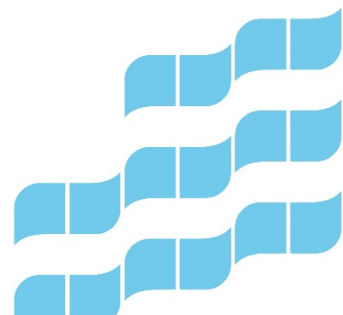
Erytynyt luontoarvo keskusta-alueella on Tammerkoskessa kasvava harvinainen lapinvesitähti. Lajin eteläisimmät esiintymät tunnetaan Tampereella ja Nokiolla. Tammerkosken ympäristön luontoon on mahdollista tutustua muun muassa Tammerkosken luontopolulla.

Osa-alue 2, Viinikka – lidesjärvi

Alueen vahvuudet ja erityiset arvot kansallisen kaupunkipuiston kannalta ovat luonto- ja maisema-arvot, joiden kautta alueesta on muodostunut tärkeä luontovirkistyskohde kaupunkilaisille. Tampereen teollisen kaupungin tarinankerrontaa jatkavat Viinikan ja Nekalan omakoti- ja pienkerrostaloalueet sekä siirtolapuutarha-alue.

lidesjärven alue sisältyy Tampereen maisemarakennetta ilmentävään geologiseen ruhjelaaksoon. Laakso on ekologisesti ja kulttuurihistoriallisesti merkittävää aluetta, jolla on pitkä asutus- ja viljelyhistoria. lidesjärvi on merkittävä luontokohde ja erityisesti linnustoltaan arvokas alue aivan keskustan tuntumassa. lidesjärven lounaisrantaan suunnitteilla oleva uusi lidesjärvenpuisto monipuolistaa kansallisen kaupunkipuiston toiminnallista sisältöä.

Viinikan puutarhakaupunkimainen työläiskaupunginosa kuvastaa Tampereen historiassa ja kaupunkikuvassa keskeistä työväen asumisen vaihetta 1900-luvun alkupuolella puutarhamaisine tontteineen ja puutaloineen. Viinikka-Nekala pientaloalue on valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöaluetta. Viinikan pientaloalueen rakennuskanta muodostuu kadun varteen tiiviisti rakennetuista satulakattoisista yhden tai

useamman perheen taloista ja kahdesta säilyneestä kunnallisesta rivitalosta. Nekalan pientaloalue on asemakaavoitettu Viinikan omakotialueen täytyttyä. Alueelle on rakennettu talvisodan jälkeen pientaloja ns. ruotsinavun turvin sekä Nekalan asevelikylä, joka rakennettiin arkkitehti Alvar Aallon tyyppipiirustuksia käyttäen. Viinikan 1930-luvun dekoratiivista klassismia edustava kirkko on ensimmäinen suomalainen kirkkorakennus, jossa saman katon alle yhdistettiin kirkkosali, seurakunnallinen työkeskus ja pappila. Merkittävä julkinen rakennus alueella on Nekalan koulu, jonka on suunnitellut kaupunginarkkitehti Bertel Strömmer 1932.

Nekalan siirtolapuutarha-alue perustettiin vuonna 1932 korvaamaan asunto-olojen hidasta kehittymistä ja alue on säilynyt perustamisestaan saakka eheänä kokonaisuutena. Työväestön taloudelliset mahdollisuudet hankkia siirtolapuutarhamökki sekä mökin terveydelliset vaikutukset toimivat keskeisinä perusteluina siirtolapuutarha-alueiden perustamiseksi kaupunkikeihin.

lidesjärven ja sen rantavyöhykkeen luontoarvot ovat huomattavat. Sijainti aivan keskustan tuntumassa korostaa alueen arvoa. lidesjärvi on Tampereen luonnonsuojeluohjelman kohde ja valmisteilla luonnonsuojelulain 24 §:n mukaisesti rauhoitettavaksi. Erityisesti linnuston merkitys järvellä on suuri, se on luokiteltu valtakunnallisesti arvokkaaksi kohteeksi ja kuuluu valtakunnalliseen lintuvesien suojeluohjelmaan. Järven luonnonympäristö on monipuolinen ja lajistoon kuuluvat muun muassa EU-direktiivilajit viitasammakko ja täplälampikorento, vaarantunut liejukana sekä erittäin uhanalainen ja erityisesti suojeltu mäkihiilikoi. Luontoarvojen lisäksi lidesjärvi tarjoaa merkittävän luontovirkistyskohteen aivan kaupungin keskustan tuntumassa. lidesjärven luontoon on mahdollista tutustua järveä kiertävällä luontopolulla ja lintutornilla.

Viinkanoja yhdistää lidesjärven Pyhäjärveen, toimien ekologisena yhteytenä ja paikoin myös virkistysyhteytenä. Viinkanojan varrelta on tunnistettu useita erilaisia luontoarvoja. Viinkanojan varsi on arvokasta kasvillisuusaluetta (muun muassa kalmojuuri ja kynäjalava) ja hyönteisaluetta (muun muassa mäkihiilikoi ja täplälampikorento). Tampereen kaupunki on eri suunnitelmissa tunnistanut Viinkanojan ympäristön ja yhteyden kehittämistarpeen ja potentiaalin. Muun muassa alueen kehittämisen tueksi maisema-arkkitehtuurin diplomityönä laadittu Tampereen Viinkanojan kehittämissuunnitelma (2019) tarkastelee suunnittelualueen viher- ja virkistysyhteyksien sekä vesistöjen laadun ja jatkuvuuden parantamista osana kaupungin sini- ja viherrakennetta maisema-arkkitehtuurin keinoin. Vuonna 2020 Viinkanoja on lisäksi kohteena kansainvälisessä nuorten maisema-arkkitehtien Lenné-kilpailussa.

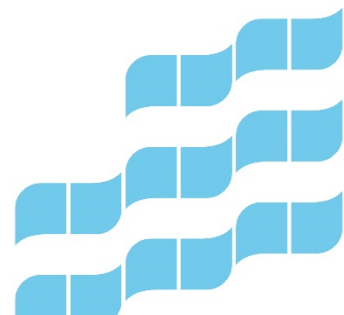
Viinikka-Nekalan pientaloalue ja Nekalan siirtolapuutarha-alue muodostavat yhdessä lidesjärven ja Viinkanojan kanssa arvokkaan ja monipuolisen kokonaisuuden osana kansallista kaupunkipuistoa.

Osa-alue 3, Hatanpää-Härmälä

Osa-alueen erityisarvot Tampereen kansallisen kaupunkipuiston kannalta ovat erityisesti alueen kulttuuriympäristöarvot ja virkistyskäyttöarvot sekä kaupunkipuiston jatkuvuus kaupunkia ympäröiville alueille rannan kautta. Alueella on myös keskeisiä maisemallisia ja luonnonympäristön arvoja.

1700-luvulla perustettu Hatanpään kartano ilmentää aikaa ennen kaupungin perustamista. Hatanpään kartanoalue on maisemallisesti, kulttuurihistoriallisesti ja rakennustaiteellisesti merkittävä aluekokonaisuus. Alueella on useita kartanoaikaan liittyviä rakennuksia 1800-luvulta ja 1900-luvun alusta sekä ainutlaatuinen puisto ja arboretum, jotka yhdessä muodostavat merkittävän maisemallisen kokonaisuuden Pyhäjärven rantaan. Pyhäjärvi saarineen on keskeinen osa Tampereen maiseman tarinaa ja Pyhäjärven rannat toimivat tärkeinä virkistysreiteinä. Tampereen keskeinen ominaispiirre on järvien rantapuistot. Hatanpään kartanonpuisto ja 1970-luvulla istutettu arboretum muodostavat tärkeän nähtävyyden ja virkistyskohteen. Hatanpään alue kytkeytyy toiminnallisesti keskustaan Viinikanlahden rannan kautta. Hatanpään asemakaavan muutoksen (19.8.2019) myötä puistoalue laajenee entisestään K.J.Gauffin puiston rakentuessa.

Rantaperkiön ja Härmälän alueelle syntyi Tampereen ensimmäinen yhtenäinen huvila-alue 1800-luvun loppukymmeninä. Härmälän huvilarannikon jäänteet Rantaperkiössä, rakennusten kivijalat ja pihapuusto kertovat herrasväen kesänvietosta 1800-luvulla. Vuoteen 1913 Huvilarannikon alue kuului Hatanpään

kartanoon, jonka jälkeen alue siirtyi Tampereen kaupungin omistukseen. Alueen huvilaelämästä muistuttaa myös muun muassa Rantaperkiössä sijaitseva Metsolan laivalaiturin perusta. Härmälänranta kytkeytyy myös Tampereelle vuonna 1936 siirtyneen Valtion lenkonetehtaan ilmailuhistoriaan, kansallisen kaupunkipuiston alueella sijaitsee funktionalismia edustava tehtaanjohtajan asuinrakennus sekä lentokoneiden koelentoja varten rakennetun rullaustien osa.

Hatanpään valtatieltä lähelle Härmälän leirintäaluetta ulottuva Härmälän rantapuisto on kasvistoltaan monipuolista aluetta, jossa lehto-, kulttuuri- ja kosteikkokasvit ovat hyvin edustettuina. Huvilaelämästä on jäänteinä myös useita puutarhakarkulaisia. Alueen luontoon on mahdollista tutustua Härmälän luontopolulla. Härmälänsaarella on ollut virkistyskäyttöä jo huvila-ajalla 1800-1900 -luvun taitteessa. Saarella kasvaa lisäksi monipuolista kulttuurikasvillisuutta.

Osa-alue 4, Pyynikki – Pispala

Pyynikin-Pispalanharju kuuluu 200 kilometriä pitkään harjujaksoon, joka alkaa Salpausselältä ja jatkuu kaakkois-luoteissuunnassa Kankaanpäähän saakka. Pyynikin-Pispalanharju on näistä harjuista korkein (160 metriä merenpinnasta) ja sitä pidetään maailman korkeimpana jääkauden muodostamana soraharjuna. Harjun suojeleminen alkoi jo 1830-luvulla, jolloin puiden hakkaaminen Pyynikin metsistä kiellettiin. Pyynikin luonnonsuojelualue perustettiin vuonna 1993.

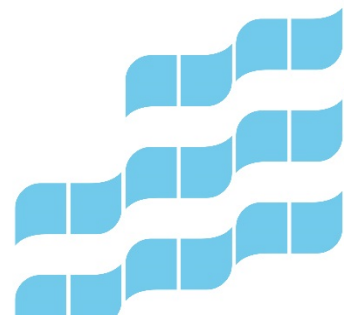
Osa-alueen maisemallisen ja luonnonsuojelullisen merkityksen lisäksi alueen virkistysarvo on erittäin merkittävä. Pyynikinharju on tärkeä matkailu- ja vapaa-ajankohde, jonka virkistys- ja nähtävyysskäyttö on alkanut jo 1800-luvun alkupuolella. Harjulle rakennettiin 1844 keräysvaroin paviljonki, 1888 valmistunut puinen näkötorni tuhoutui vuoden 1918 taisteluissa ja sen tilalle rakennettiin 1926 nykyinen kivinen torni. Ranta-alueetta on vuodesta 1875 lähtien pidetty kansanjuhlien pitopaikkana. Kesäteatteritoiminta alkoi Pyynikillä vuonna 1948. Pyynikin urheilukenttä toimi kaupunkilaisten urheilutoiminnan keskuksena ennen Kaupin urheilupuiston ja Ratinan stadionin valmistumista.

Pyhäjärvi saarineen on keskeinen osa Tampereen maiseman ja kansallisen kaupunkipuiston tarinaa. Viikinsaari on tunnettu virkistysalue toimien virkistyskäytössä jo 1800-luvun puolivälistä lähtien. Lehtomainen saari oli ravintoloinen aluksi herrasväen, myöhemmin työväenyhdistyksen käytössä. Viikinsaaren luonnonsuojelualueella kulkeva luontopolku toimii retkeily- ja opetuskohteena.

Pispalan alueelle sijoittuva arkeologisen perinnön ydinalue kertoo osaltaan tarinaa Pirkanmaan ja Pispalan alueen historiallisista kehitysvaiheista. Arkeologisten kohteiden keskittymä sisältää eri tyyppisiä kohteita (muun muassa asuinpaikat, kulkuväylät, puolustusvarustukset, teollisuuskohteet, kultti- ja tarinapaikat) eri aikakausilta. Pispala-Tahmela on ainutkertainen ja yksi tunnetuimmista 1800-luvun lopulta alkaen sääntelemättä rakentuneista työväen esikaupunkialueista. Sen keskeiset alueet muodostavat kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja maisemallisesti tärkeän osan Tampereen maiseman ja teollisuuskaupungin tarinasta. Katuverkkoa osittain korvaavista jyrkkään rinnemaastoon rakennetuista portaista tunnetuimmat ovat Pispalan portaat, jotka nousevat Tahmelasta Hirvikadulta ylös Pispalanharjulle.

Pyynikinrinteen kaupunginosa on kaupunkikuvallisesti, rakennustaiteellisesti ja historiallisesti poikkeuksellisen eheä 1900-luvun alun kaupunkiympäristö. Alueen leimallisia piirteitä ovat klassistinen arkkitehtuuri ja Pyynikinharjun läheisyys. Tampereen konservatorio on kaupunkikuvallisesti taidokas täydennysrakennus paikallaan Pyynikintorin lounaiskulmassa.

Pyynikin teollisuusrakennusten historia alkoi, kun Nikolai Bauerin perustama trikootehdas aloitti toimintansa 1890 Pyhäjärven rannassa ja siitä kehittyi myöhemmin Suomen Trikoo Oy. 1930-luvun lopulla Suomen Trikoo tunnettiin alansa Pohjoismaiden suurimpana tuotantolaitoksena sekä Suomen toiseksi suurimpana tekstiilialan yrityksenä. Teollisen toiminnan päättymisen myötä käynnistyi historiallisen tehdasalueen muutos. Vireillä olevan kaavoituksen tavoitteena on kehittää vanhaa tehdasympäristöä edelleen asumiseen sekä mahdollistaa uusia palveluita rakennetun kulttuuriympäristön arvot huomioiden.

Osa-alue 5, Näsijärvi –Lentävänniemi

Näsijärvi ja sen paikoin erämaiset lahdet saarineen ovat keskeinen osa Tampereen vesistöjen muodostamaa sinirakennetta ja Tampereen maisemaa. Lentävänniemi muodostaa ainutlaatuisen arkeologisen alueen. Menneisyys on vahvasti läsnä ja aisteilla koettavissa Reuharinniemen lapinraunioilla eli rautakautisilla kiviröykkiöhaudoilla. Kivikauden loppuvaiheessa alueella on sijainnut pyyntiväestön leiripaikka. Lähistöllä sijaitsee myös kivikautinen asuinpaikka ja kaksi muuta lapinrauniota.

Kansalliseen kaupunkipuistoon kuuluvat alueen julkiset rantapuistot virkistysreitistöineen ovat keskeinen osa Lentävänniemen 1960-70-luvulla rakentuneen lähion rakennetta (niin sanottu keuhkokaavio). Rannoilta avautuvat laajat vesistömaisemat Näsijärvelle ja näkymät muun muassa Tampereen keskustaan. Suomensaari on suosittu virkistysalue ja toimii kansallisen kaupunkipuiston läntisenä päätteenä.

Näsijärven merimaisemaa muistuttava ulappa avaa näkymät ja vesireitit pohjoispirkanmaalaiseen järvi- ja metsäluontoon, vastakohtana Pyhäjärven puoleisen Vanajaveden ja Kokemäenjoen vesistöalueen vahvasti kulttuurivaikutteisille maisematyypeille. Näsijärvi on myös historiallisesti merkittävä vesireitti pohjoiseen ja tänä päivänä keskeinen osa Tampereen virkistysverkostoa. Siilinkari liittyy oleellisesti Tampereen historiaan sen edustalla sattuneen Kuru-laivan onnettomuuden vuoksi. Siilinkarin loisto toimii talvisin jäävirkistysreittien kiintopisteenä.

Osa-alue 6, Lappi-Kauppi-Niihama

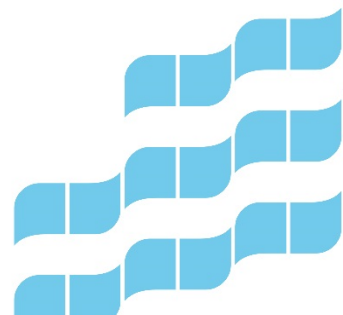
Alueen eritysarvot kansallisen kaupunkipuiston kannalta ovat luonto- ja maisema-arvot sekä merkittävävyys arvo virkistys- ja vapaa-ajan alueena. Osa-alueen siniviherrakenne liittää kansallisen kaupunkipuiston kaupungin ulkopuolisiin luonto- ja maaseutualueisiin. Historia Kaupin kansanpuistona ja Lapin työväen asuntoalue kytkevät alueen keskeisesti Tampereen tarinaan.

Lappi-Kauppi-Niihaman alueella on tärkeä kokoava merkitys viherympäristön ja vapaa-ajan palveluiden, maiseman ja kulttuurihistorian, järviyhteyden ja rantamaiseman, sekä ekologisen verkoston kannalta. Alue jakautuu historiallisesti kahteen osaan, Kaupin kansanpuiston alueeseen ja Niihaman entisiin viljelysmaihin. Osa-alueen erityinen arvo on luonnonmaisemallinen yhtenäisyys, joka pitää sisällään laajan metsäisen kokonaisuuden, viherrakenteen kytkeytymisen Näsijärven sinirakenteeseen ja vahvan ekologisen painoarvon. Kauppi-Niihaman laaja aluekokonaisuus toimii myös kantakaupungin ainoana luonnon ydinalueena. Kaupin vanhoissa metsissä on rikas kasvi-, eläin- ja sienilajisto.

Kauppi on ollut vuosikymmenien ajan, sekä tamperelaisten että ulkopaikkakuntalaisten ulkoilu- ja virkistyskäytössä. Kaupin kansanpuiston historia kytkeytyy keskeisesti teollisuuskaupungin historiaan. Raskasta työtä tekevät ja ahtaasti asuvat kaupunkilaiset viettivät vapaa-aikaansa kansanpuistoissa etenkin sunnuntaisin. Osana alueen virkistyskäytön monimuotoisuutta ilmentävät myös Näsijärven rantaan ja lähisaarille pääosin jo ennen 1950-lukua muodostunut loma-asuminen sekä Hatanpäältä 1970-luvun lopulla siirtynyt siirtolapuutarhatoiminta (Niihaman siirtolapuutarha). Näistä ajoista asti Kauppi on ollut tärkeä osa kaupunkilaisten vapaa-aikaa ja urheiluharrastuksia.

Alueen länsipäässä sijaitsee Lapin valtakunnallisesti arvokas ja kaupunkikuvallisesti yhtenäinen 1900-luvun alun työväen asuntoalue. Kaupunkikuvaltaan poikkeuksellisen eheä alue koostuu noin 120 pientalosta, jotka ovat puolitoistakerroksisia ja harjakattoisia. Samalta aikakaudelta on peräisin Rauhaniemen kansankylpylä, joka on maisemallisesti merkittävällä paikalla Näsijärven rannassa.

Kauppi-Niihaman alueelle haettiin uuden tyyppisellä vertaissuunnitteluhankkeella 2018-2019 asukkaiden yhteistä kokonaiskuvaa alueen kehittämisestä ja arvojen turvaamisesta. Vertaissuunnittelijoiden tuottama suunnittelumateriaali toimii alueen jatkosuunnittelun pohjana.

6. Kaavallinen tilanne ja suojelupäätökset

Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999) 68 § 2 momentti:

”Kansalliseen kaupunkipuistoon voidaan osoittaa alueita, jotka tämän lain mukaisessa kaavassa on osoitettu puistoksi, virkistys- tai suojelualueeksi, arvokkaaksi maisema-alueeksi tai muuhun kansallisen kaupunkipuiston tarkoituksen kannalta sopivaan käyttöön.”

Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999) 70 § 1 momentti:

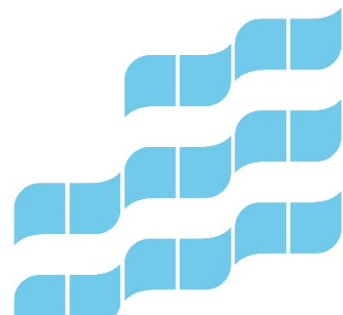
”Kansallisen kaupunkipuiston perustamispäätökseen voidaan kunnan suostumuksella ottaa alueen olennaisten arvojen säilyttämiseksi tarpeellisia määräyksiä.”

Kokonaisuudessaan alueella olevat erityiset arvot on varmistettu varsin hyvin kaavoituksella ja erilaisilla suojelupäätöksillä. Tampereen kansallisen kaupunkipuiston rajauksen perusteena ovat lainvoimaisten kaavojen virkistys-, suojelu- ja maisema-aluemerkinnät. Alueen rakennettua ympäristöä on lisäksi suojeltu rakennussuojelu- ja kirkkolailla. Liitteessä 8 on esitetty kartta kaupunginosista, joiden alueelle kansallinen kaupunkipuisto sijoittuu.

Tampereen kansallisen kaupunkipuiston alueella on voimassa Pirkanmaan maakuntakaava 2040, jonka Pirkanmaan maakuntavaltuusto on hyväksynyt 27.3.2017. Maakuntakaavan hyväksymispäätös tuli lainvoimaiseksi korkeimman hallinto-oikeuden päätöksellä 24.4.2019. Maakuntakaavassa on laajasti osoitettu kansallisen kaupunkipuiston rajausestityksen sisään jääviä suojelu-, kulttuuri- ja maisema-arvoja sekä muita yksittäisiä kohteita. Lisäksi maakuntakaavassa on strategisluonteisia merkintöjä ja määräyksiä, jotka tukevat kansallisen kaupunkipuiston tavoitteita.

Alueella ovat voimassa Kantakaupungin yleiskaava 2040 ja keskustan strateginen yleiskaava. Kantakaupungin yleiskaava 2040 on hyväksytty valtuustossa 15.5.2017. Yleiskaava on kuulutettu voimaan 20.1.2020. Yleiskaavan kartalla 3: Kulttuuriperintö, on annettu yleismääräys kulttuuriympäristöjä koskevasta selvitystarpeen arvioimisesta yhteistyössä museoviranomaisten kanssa muuttuvien maankäytön alueilla. Kaavakartalla esitetään huomioon otettavat valtakunnallisesti, maakunnallisesti ja paikallisesti arvokkaat rakennetun kulttuuriympäristön alueet ja kohteet, valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ja arkeologiset kohteet. Yleiskaavan kartalla 2: Viherympäristö ja vapaa-ajan palvelut, osoitetaan keskuspuistoverkosto ja ohjeellinen ekologinen verkosto sekä virkistysverkosto. Tampereen kaupunki laatii kaupunkistrategian mukaisesti kantakaupunkia koskevaa valtuustokausittain päivittyvää yleiskaavaa. Valmisteilla olevan kantakaupungin yleiskaava 2017-2021:n keskeinen tavoite on kasvutavoitteen turvaaminen siten, että kaupunkiympäristön laatu ja toiminnallisuus säilyvät. Kantakaupungin yleiskaava 2017-2021:n luonnoksessa esitettiin kansallisen kaupunkipuiston nähtävillä ollut rajausehdotus (kaupunginhallitus 12.8.2019). Kaavaehdotuksessa tullaan esittämään hakemuksen mukainen kansallisen kaupunkipuiston aluerajaus. Yleiskaavatyö on tarkoitus hyväksyä valtuustossa valtuustokauden lopussa.

Keskustan alueella on voimassa keskustan strateginen osayleiskaava, joka on kuulutettu voimaan 16.1.2019. Keskustan strategisessa yleiskaavassa on annettu yleismääräys kulttuuriympäristöjä koskien. Määräyksen mukaisesti valtakunnallisesti arvokkaiden rakennettujen kulttuuriympäristöjen ja muinaisjäännostien lisäksi tarkemmassa suunnittelussa on otettava huomioon maakunnallisesti ja paikallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt ja arkeologiset kulttuuriperintökohteet. Erityistä huomiota on kiinnitettävä teollisen Tampereen kulttuuriympäristön säilymiseen ja Tampereen maisemallisiin erityispiirteisiin. Vesialueiden muuttuvan käytön yhteydessä on arvioitava vedenalaiseen kulttuuriperintöön liittyvien selvitysten tarpeellisuus yhteistyössä museoviranomaisen kanssa. Osayleiskaavassa on osoitettu valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt. Merkinnän määräys edellyttää alueella tapahtuvan kehittämisen sovittamista arvokkaan kulttuuriympäristön vaatimuksiin. Osayleiskaava ohjaa rantojen virkistyspalveluiden kehittämiseen ja rantojen jatkuvuuden sekä saavutettavuuden parantamiseen. Kaavassa on osoitettu tärkeimmät kehitettävät viher- ja virkistysvyöhykkeet. Tavoitteena on kehittää viher- ja virkistyspalveluiden laatua ja jatkuvuutta sekä parantaa Pyynikin, Kaupin ja lidesjärven saavutettavuutta ja järvien välisiä yhteyksiä.

Tarkastelualueella voimassa olevat asemakaavat ja yleiskaavat tukevat hyvin kansallisen kaupunkipuiston tavoitteita. Käynnissä olevissa yleiskaavan ja asemakaavojen päivitystöissä huomioidaan kaavan yhteensovittaminen kansallisen kaupunkipuiston tavoitteiden kanssa.

Suunnittelutilanne kansallisen kaupunkipuiston alueella on kuvattu liitteessä 4, Yleiskaava- ja asemakaava-alueet Tampereen kansallisen kaupunkipuiston alueella ja liitteessä 5, Vireillä olevat asemakaavat Tampereen kansallisen kaupunkipuiston alueella.

Keskeiset vireillä olevat asemakaavat Tampereen kansallisen kaupunkipuiston alueella

Pispala, Pispalan asemakaavan uudistaminen. Asemakaava numero 8309 ja 8310.

Pispalan asemakaava uudistetaan kolmessa eri vaiheessa. I-vaiheen kaavat 8256 ja 8257 ovat tulleet voimaan 13.3.2017. II-vaiheen kaava-alueet 8309 ja 8310 sijaitsevat Ylä- ja Ala-Pispalan sekä Santalahdenkaupunginosien alueella Pispalan valtatie molemmin puolin, kaava-alueeseen kuuluu myös vähäisiä alueita Hyhkyn ja Särkänniemen kaupunginosista. Asemakaavan laatimisen tavoitteena on valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisesti Pispalan valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön kulttuurihistoriallisten arvojen säilyttäminen sekä alueen hallittu kehittyminen. Tavoitteena on turvata vielä jäljellä olevan, historiallisesti merkittäväksi arvetun rakennuskannan ja arvoaluekokonaisuuksien säilyminen sekä mahdollistaa täydennysrakentamisen sovittaminen alueen miljööseen lisäarvoa tuottavalla tavalla. Pispala III-vaiheen kaava Tahmelan ja Ala-Pispalan kaupunginosien alueella on ohjelmoitu asemakaavaohjelmassa 2020-2024 vuodelle 2022.

Varalan urheiluopiston alueen kehittäminen. Asemakaava numero 8415.

Asemakaavamuuoksella mahdollistetaan Varalan urheiluopiston toiminnan laajentaminen lisärakentamisen avulla. Asemakaavan tavoitteena on lisäksi vaalia alueen arvokasta kulttuuri- ja luonnonympäristöä. Asemakaavatyön yhteydessä tutkitaan myös asemakaava-alueen ja sen lähiympäristön jalankulun ja pyöräilyn reitistöjen parantamista. Kaava-alueen kulttuuriympäristön, maiseman ja luonnonympäristön kannalta arvokkaat kohteet suojellaan asemakaavalla ja alueella tapahtuvat muutokset ja lisärakentaminen ei heikennä niiden arvoa.

Pyynikki, Pyynikintie 25, Kiint.Oy Pyynikin Trikoo. Asemakaava numero 8750.

Kaavahankkeen tavoitteena on kehittää vanhaa tehdaskiinteistöä asumiseen sekä mahdollistaa uusia palveluita rakennetun kulttuuriympäristön arvot huomioiden.

Tampereen taidemuseon ja Pyynikintorin alueen asemakaava numero 8667.

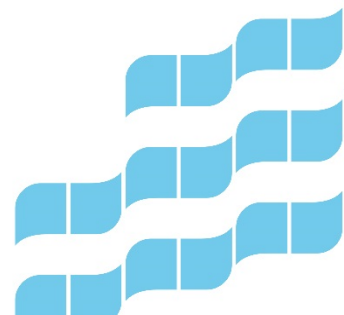
Asemakaavamuuotosalueesta Pyynikintori sisältyy kansallisen kaupunkipuiston rajaukseen. Asemakaavamuuoksen tavoitteena on Tampereen taidemuseon laajentaminen ja toiminnan kehittäminen sekä taidemuseon ja Pyynikintorin alueen ympäristökokonaisuuden kehittäminen korkeatasoisena ja elinvoimaisena julkisena kaupunkitilana, jolla lisätään taidemuseon ja kaupungin tunnettavuutta ja vetovoimaa. Amurin työläismuseokorttelin, taidemuseon ja Pyynikintorin aluetta kehitetään kulttuuri- ja tapahtumakeskittymänä. Pyynikintoria kehitetään sen historiallinen ja kaupunkikuvallisesti tärkeä rooli huomioiden.

Särkänniemen alueen asemakaavan muutos. Asemakaava numero 8663.

Asemakaavan muutosalueesta Tammerkosken yläjuoksua koskeva osa-alue sisältyy kansallisen kaupunkipuiston rajaukseen. Asemakaavamuuoksen tavoitteena on mahdollistaa Särkänniemen, Onkiniemen, Mustalahden ja Kortelahden alueen kehittäminen nykyistä paremmin keskustaan kytkeytyvänä, jalan ja pyörällä saavutettavana virkistyksen, matkailun, palvelujen ja asumisen sekoittuneena alueena, joka hyödyntää sijaintiaan sekä keskusta-alueella että Näsijärven rannalla sekä mahdollistaa eri toimijoiden ja yritysten laajentumisen ja kehittymisen.

Sara Hildénin taidemuseo, Finlayson. Asemakaava numero 8800.

Kaavamuuoksen tavoitteena on mahdollistaa uuden taidemuseorakennuksen toteuttaminen, kehittää Tampereen läntisen keskustan elinvoimaisuutta sekä vahvistaa Finlaysonin alueen kulttuuritoimintojen, vapaa-ajan ja työpaikkojen keskittymän vetovoimaa. Sara Hildénin museo on kansainvälisen tason veto- ja pitovoimatekijä Tampereella. Arvoympäristöön tulevan uuden museorakennuksen suunnittelusta järjestetään

kansainvälinen arkkitehtikilpailu v. 2020 (8/2020-11/2020). Kilpailun tarkoituksena on löytää toteutuskelpoinen ratkaisu uudeksi museorakennukseksi ja sitä varten laadittavan asemakaavamuutoksen pohjaksi. Suunnittelualue kuuluu valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön: Tammerkosken teollisuusmaisemaan.

Frenckellinaukio 1, 2 ja puistoaluetta, käyttötarkoituksen muutos. Asemakaava numero 8776.

Tavoitteena on uudet käyttötarkoitukset mahdollistava asemakaava. Asemakaavoituksen tavoitteena on alueen kulttuurihistoriallisten ja kaupunkikuvallisten arvojen säilymisen turvaaminen sekä kulkuyhteyksien parantaminen alueelle ja sen läpi.

Viinikanlahden alue. Asemakaava numero 8755.

Tavoitteena on luoda laadukas, urbaani ja keskustaan liittyvä asuntovaltainen kaupunginosa julkisine ranta- ja vihervyöhykkeineen. Yhdyskuntarakenne täydentyy ja kaupunkirakenne eheytyy. Pyhäjärven rantavyöhykkeen tärkeää viher- ja virkistysyhteyttä parannetaan. Suunnittelussa otetaan huomioon kansallisen kaupunkipuiston tarpeet. Asemakaavoituksen pohjaksi järjestettiin kansainvälinen kaupunki- ja maisema-arkkitehtuurin suunnittelukilpailu 2019-2020. Asemakaavan tavoitteellinen valmistusvuosi on 2023.

Eteläpuiston ja lähiympäristön asemakaava numero 8581.

Asemakaava ei ole aktiivisessa vaiheessa. Kaupunginhallitus päätti 13.5.2019 (§205) Viiden tähden keskusta-kehitysohjelman linjauksena Eteläpuiston aikataulusta: ”Viinikanlahden uuden kaupunginosan kehittäminen toteutetaan pääosin ennen Eteläpuiston ja Nalkalan alueen toteutusta. De Gamlas Hemin ja kulkutautisairaalan kortteleita voidaan kehittää samanaikaisesti Viinikanlahden alueen kanssa.” Toteutus edellä mainitun linjauksen myötä siirtyy 2020-luvun loppupuolelle, Eteläpuiston asemakaavan laatiminen ajoittuu Viinikanlahden alueen asemakaavasuunnittelun jälkeen. Eteläpuiston asemakaavoitusta ei ole kirjattu asemakaavoitusohjelmaan 2020-2024 (kaupunginhallitus 25.11.2019, § 499). Asemakaavoitusohjelma päivitetään vuosittain.

Eteläpuistoon tavoitellaan korkealaatuista ja houkuttelevaa kaupunkiasumista kaiken ikäisille asukkaille avoimen järvimaiseman äärelle. Keskustan eteläranta halutaan kehittää kaupunkilaisia houkuttelevaksi uudeksi asuinalueeksi ja samanaikaisesti kehittää alueen virkistyspalveluja ja -reittejä. Muita kaupungin tavoitteita ovat muun muassa: alueen arvokkaan kulttuuriperinnön säilyttäminen sekä uudisrakentamisen ja kulttuuriympäristöarvojen yhteen sovittaminen; Eteläpuiston päätteen palauttaminen kaupunkikuvallisesti laadukkaaksi ja viihtyisäksi julkiseksi tilaksi ja kehittää Eteläpuiston alueelle sijoitettavia vapaa-ajan toimintoja ja virkistyspalveluita; ratkaista jalankulun ja pyöräilyn mahdollisuuksia lisäävä, kaupunkimainen mutta ajoneuvoliikenteen haitalliset vaikutukset minimoiva liikennejärjestelmä.

Kaupin urheilupuisto. Asemakaava numero 8767.

Asemakaavan tavoitteena on selkeyttää tulevaa urheilupaikkarakentamista alueella siten, että sen ympäristöön kohdistuvat vaikutukset ovat ennakoitavissa. Kaavan tavoite on mahdollistaa urheilupuiston kehittäminen kasvaneiden ja muuttuneiden liikunta- ja virkistystarpeiden mukaan alueen luonto- ja maisema-arvojen ehdoilla. Kaavatyön yhteydessä pyritään ratkaisemaan alueen toimintojen suhde toisiinsa, liikenteelliset haasteet sekä otetaan kantaa siihen mitä toimintoja alue kestä.

Näsinkallion maanalainen eritasoliittymä ja Amuritunneli. Maanalainen asemakaava numero 8676.

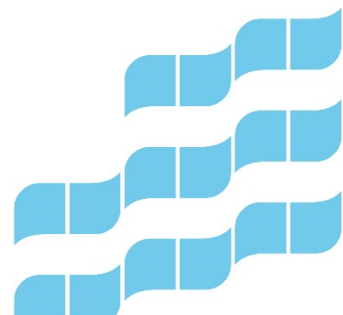
Suunnittelun tavoitteena on mahdollistaa Rantaväylän tunneliin liittyvän maanalaisen eritasoliittymän ja edelleen keskustan katuverkkoon johtavan maanalaisen kadun rakentaminen.

Kunkun parkki. Maanalainen asemakaava numero 8437

Suunnittelun tavoitteena on luoda asemakaavalliset edellytykset Kunkun parkiksi nimetyn kalliopysäköintilaitoksen toteuttamiselle. Suunnittelussa tutkitaan alustavasti myös Kunkun parkkia laajemman, ydinkeskustan länsi- ja itäpuolet yhdistävän maanalaisen pysäköinnin, huollon ja kaupunkilogistiikan verkoston toteuttamisen edellytyksiä.

Asemakaavoitusohjelma 2020-2024 kohteet kansallisen kaupunkipuiston alueella (Kaupunginhallitus 25.1.2019, § 499)

- Kaupin urheilupuisto, ohjelmoitu vuodelle 2021 (vireillä, asemakaava 8767)

- Pyynikin trikoo, ohjelmoitu vuodelle 2021 (vireillä, asemakaava 8750)
- Petsamo, Kaupin sairaalan alue, ohjelmoitu vuodelle 2021
- Frenckell, ohjelmoitu vuodelle 2021 (vireillä, asemakaava 8776)
- Tampereen Taidemuseo ympäristöineen, ohjelmoitu vuodelle 2021 (vireillä, asemakaava 8667)
- Hämeenpuisto, suojelu, ohjelmoitu vuodelle 2022
- Pispala III, vaihekaava, ohjelmoitu vuodelle 2022.
- Iidesjärven puisto, ohjelmoitu vuodelle 2022
- Härmälän leirintäalueen kehittäminen, ohjelmoitu vuodelle 2022
- Sara Hildenin taidemuseo, ohjelmoitu vuodelle 2022 (vireillä, asemakaava 8800)
- Viinikanlahden uusi asuinalue I, ohjelmoitu vuodelle 2022 (vireillä, asemakaava 8755)
- Viinikanlahden uusi asuinalue II, ohjelmoitu vuodelle 2023

Osa-alue 1 Keskusta

Osa-alueen erityiset arvot on turvattu kaavoituksella sekä rakennussuojelu- ja kirkkolailla. Suurin osa keskustan osa-alueen teollisesta ja keskustan muusta rakennetusta kulttuuriperinnöstä on suojeltu asemakaavalla. Näitä ovat mm. Frenckellin, Finlaysonin ja Tampellan tehdaskiinteistöt. Suojelutavoitteet sisältäviä asemakaavamuutoksia on lisäksi vireillä.

Keskustan osa-alueella sijaitsee neljä kirkkolailla suojeltua kirkkoa: Tampereen vanha kirkko, Finlaysonin kirkko, Aleksanterin kirkko ja Tuomiokirkko. Rakennussuojelulla suojeltuja kohteita ovat Finlaysonin tehdas ja Grand Hotel Tammer. Osa Kirjastopuistoa ja Pyynikin kirkkopuisto on rauhoitettu kiinteän muinaisjäännealueiksi. Lisäksi Aleksandra Siltasen puistossa sijaitsee kiinteä muinaisjäänne. Keskustorilta on myös löydetty tarkemmin tutkitun laaja arkeologinen kohde.

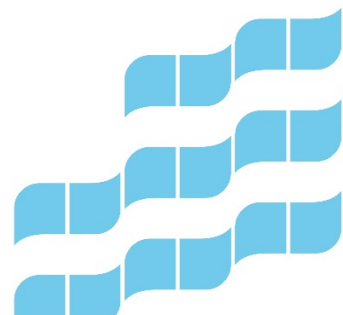
Alueella on tapahtumassa maankäytön muutoksia. Eteläpuisto ja Viinikanlahti on osoitettu kansallisen kaupunkipuiston muutosalueena. Eteläpuisto on osoitettu keskustan strategisessa osayleiskaavassa keskustatoimintojen ja virkistyssekoittuneeksi alueeksi. Eteläpuiston asemakaava ei ole aktiivisessa vaiheessa. Kaupunginhallitus on 25.11.2019 (§ 499) päättäessään asemakaavoitusohjelmasta vuosille 2020-2024 linjannut Eteläpuiston osalta, että alueen asemakaavoitusta ei edistetä ohjelman vuosina 2020-2024. Viinikanlahden asemakaavoitus on meneillään ja etenee kansainvälisen ideakilpailun pohjalta. Katso kappale: Kaupunginhallituksen antamat määräykset.

Pirkanmaan maakuntakaava 2040

Tampereen keskusta-alue on maakuntakaavassa keskustatoimintojen aluetta, jossa on kehittämisperiaattemerkintöinä kaupunkiseudun keskusakselin ja Pyhäjärven ympäristön kehittämisvyöhykkeet. Maakuntakaavassa on osoitettu valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen lisäksi maakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt. Valtakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä ovat Tammerkosken teollisuusmaisema, Hämeenkatu, Hämeensilta ja Keskustori, Hämeenpuisto, Ratinan stadion sekä Tampereen tuomiokirkko. Maakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä edustaa Juhannuskylä, josta osa kuuluu kansallisen kaupunkipuiston rajaukseen (Juhannuskylänkadun, Erkkilänaukeen ja Puuvillatehtaankadun muodostama katutila, Tuomiokirkko ja Tuomiokirkonpuisto). Näsijärven rantaan on osoitettu ulkoilureitti, joka jatkuu Naistenlahden voimalaitoksen kohdalta viheryhteytenä Kauppiin. Pyhäjärven rantaan on osoitettu ulkoilureitti (Ratinan ranta) sekä viheryhteys (Eteläpuiston ja Viinikan puhdistamon alue).

Keskustan strateginen osayleiskaava

Keskustan strategisessa yleiskaavassa on annettu yleismääräys kulttuuriympäristöjä koskien. Määräyksen mukaisesti valtakunnallisesti arvokkaiden rakennettujen kulttuuriympäristöjen ja muinaisjäännealueiden lisäksi tarkemmassa suunnittelussa on otettava huomioon maakunnallisesti ja paikallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt ja arkeologiset kulttuuriperintökohteet. Erityistä huomiota on kiinnitettävä teollisen Tampereen kulttuuriympäristön säilymiseen ja Tampereen maisemallisiin erityispiirteisiin. Vesialueiden muuttuvan käytön yhteydessä on arvioitava vedenalaisen kulttuuriperintöön liittyvien selvitysten tarpeellisuus yhteistyössä museoviranomaisen kanssa. Osayleiskaavassa on osoitettu valtakunnallisesti

merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt ja määräys edellyttää alueella tapahtuvan kehittämisen sovittamista arvokkaan kulttuuriympäristön vaatimuksiin. Lisäksi kaavassa on osoitettu muinaismuistolailalla rauhoitetut kiinteät muinaisjäännökset.

Hämeenpuisto ja Tammerkoski on esitetty keskustan strategisessa osayleiskaavassa kehitettäväksi viher- ja virkistysvyöhykkeeksi. Merkintä edellyttää viher- ja virkistyspalveluiden laadun ja jatkuvuuden kehittämistä kaupungin viihtyisyys- ja vetovoimatekijänä. Tavoitteena on lisäksi hyvät järvien rannoilla kulkevat yhteydet sekä Pyynikin, Kaupin ja lidesjärven saavutettavuuden kehittäminen. Näsijärven ja Pyhäjärven rantojen kehittämisvyöhyke-merkintä ohjaa rantojen virkistyspalveluiden ja -toimintojen kehittämiseen sekä erityisesti rannan suuntaisten reittien kehittämiseen.

Hämeenpuisto, Näsipuisto ja Tuomiokirkkopuisto sekä Tammerkosken rannan keskeiset puistoalueet, Ratinan ranta, Eteläpuiston ranta ja Näsijärven ranta on pääosin osoitettu osayleiskaavassa viher- tai virkistysalueina. Ratinan stadionin ympäristö on osoitettu keskustatoimintojen ja virkistystyksen sekoittuneeksi alueeksi. Ratinan suvanto on kaupunkiympäristön kehittämisvyöhykettä, kaavamääräyksen mukaan aluetta tulee kehittää viihtyisänä ja laadukkaana julkisena ulkotilana. Kansallisen kaupunkipuiston muutosalue on Eteläpuiston alueella osoitettu keskustatoimintojen ja virkistystyksen sekoittuneena alueena ja Viinikanlahden puhdistamon alue selvitysalueena. Eteläpuistoon on lisäksi osoitettu viher- ja virkistysverkoston tai liikunta-alueen kehittämisen kohde tai tarve-merkintä.

Tammerkoski on osoitettu osayleiskaavassa omalla merkinnällään, kaavamääräyksen mukaan koski ja sen ympäristössä oleva rakentaminen ja maisema sekä arkeologiset kohteet muodostavat kansallisesti merkittävän kulttuuriympäristökokonaisuuden ja ovat kaupungin keskeinen identiteettitekijä. Rakentamisen ja muiden toimenpiteiden on tuettava arvokkaan kulttuuriympäristön säilymistä ja kehittämistä.

Asemakaavoitus

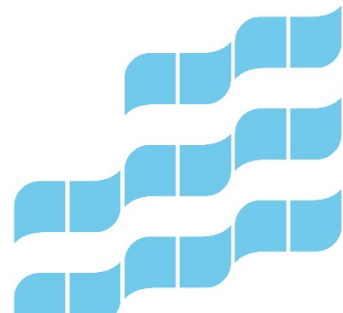
Osa-alueen keskeiset kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja kaupunkikuvallisesti arvokkaat rakennukset tai alueet on suojeltu asemakaavamerkinnöin. Keskeisiä asemakaavalla suojeltuja rakennuksia ovat mm. Frenckell, Finlayson, Tampellan tehdaskiinteistöt, Finlaysonin palatsi, Klingendahl. Keskeiset historiallisesti, puutarhataiteellisesti ja virkistyksellisesti merkittävät puistoalueet kuten Koskipuisto, Näsipuisto, Pyynikinkirkkopuisto, Vanhan kirjaston puisto, on asemakaavassa osoitettu puistoalueina. Kansallisen kaupunkipuiston rajauksessa muutosalueena osoitetuilla Eteläpuiston ja Viinikanlahden alueilla on vireillä asemakaavat ks. Keskeiset vireillä olevat asemakaavat Tampereen kansallisen kaupunkipuiston alueella. Eteläpuiston asemakaavoitus ei ole aktiivisessa vaiheessa vaan asemakaavan laatiminen ajoittuu Viinikanlahden asemakaavasuunnittelun jälkeen.

Kaupunginhallituksen antamat määräykset

Tampereen kansallisen kaupunkipuiston muutosalueen rajaaminen on Viinikanlahden–Eteläpuiston osalta ohjeellinen, ja se tarkentuu asemakaavoituksen yhteydessä. Maankäyttö- ja rakennuslain 68 §:n 2 momentin mukaisesti kansalliseen kaupunkipuistoon voidaan sisällyttää ne alueet, jotka asemakaavoissa on osoitettu puistoksi, virkistys- tai suojelualueeksi, arvokkaaksi maisema-alueeksi tai muuhun kansallisen kaupunkipuiston kannalta sopivaan käyttöön.

Viinikanlahti:

Viinikanlahden alueen asemakaavoituksessa Pyhäjärven rantavyöhykkeen ja järvimaiseman sekä ekologian kannalta tärkeää viher- ja virkistysyhteyttä kehitetään kansallisen kaupunkipuiston tavoitteiden mukaisesti. Rantavyöhyke varataan julkiseen käyttöön ja sinne osoitetaan pääkäyttötarkoituksen lisäksi alueita monipuolisille ja laadukkaille lähivirkistyspalveluille ja -toiminnoille. Viher- ja virkistysyhteyksien sekä ekologisten yhteyksien jatkuvuutta rantojen suuntaisesti kehitetään Hatanpään puistojen ja Viinikanlahden välillä sekä rannan saavutettavuutta parannetaan.

Eteläpuisto:

Eteläpuiston ja lähiympäristön asemakaavoituksessa (koskien kohteita / alueita: Eteläpuisto, Koulukadun kenttä, De Gamlas Hem, Musiikkiopiston kortteli, Kulkutautisairaalan kortteli/kulkutautisairaala, Nalkalan tori ja Nalkalan kenttä) alueen ja kohteiden kaupunkikuvalliset, kulttuurihistorialliset ja rakennustaiteelliset merkittävät arvot suojellaan. Asemakaavoituksessa tulee varmistaa, että rannoille syntyy koko keskustaa palvelevia monipuolisia ja laadukkaita virkistytymiseen soveltuvia julkisia alueita, virkistyspalveluita ja -toimintoja. Asemakaavoituksessa tulee varmistaa viheralueiden rannan suuntainen yhtenäisyys. Reittien jatkuvuutta ja ekologisia yhteyksiä rantojen suuntaisesti kehitetään sekä rannan saavutettavuutta parannetaan palauttamalla Hämeenpuiston ja Eteläpuiston toiminnallinen yhteys.

Osa-alue 2, Viinikka –lidesjärvi

Kaavoituksessa on huomioitu alueen keskeiset luonto- virkistys-, maisema ja kulttuurihistorialliset arvot. Viinikan kirkko on suojeltu kirkkolailalla. Lisäksi lidesjärven alueelle valmistellaan luonnonsuojelulain mukaista rauhoitusta.

Pirkanmaan maakuntakaava 2040

Aluetta koskee maakuntakaavan kehittämisperiaatemerkinnoistä kaupunkiseudun keskusakselin kehittämisvyöhyke. Viinikka-Nekalan pientaloalue on osoitettu maakuntakaavassa taajamatoimintojen alueena ja valtakunnallisesti merkittävänä rakennettuna kulttuuriympäristönä. lidesjärvi ja sen rannat on osoitettu suojelualueeksi tai virkistysalueeksi. Nekalan siirtolapuutarhan alue on osoitettu taajamatoimintojen alueena. Viinikanojalla on viheryhteys-merkintä.

Keskustan strateginen osayleiskaava

Viinikanojan alue on osoitettu kehittämisperiaatemerkinillä - Kehitettävä viher- ja virkistysvyöhyke. Merkintä edellyttää viher- ja virkistyspalveluiden laadun ja jatkuvuuden kehittämistä kaupungin viihtyisyys- ja vetovoimatekijänä.

Kantakaupungin yleiskaava 2040

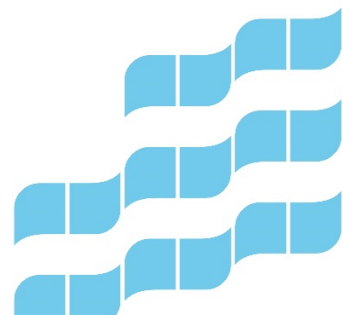
lidesjärven alue on osoitettu suojelu- tai keskuspuistoverkoston alueeksi. Viinikanojan alue on osoitettu kehittämisperiaatemerkinillä - Ohjeellinen viherverkoston yhteystarvealue. Aluetta suunniteltaessa tulee ottaa huomioon viihtyisien ja turvallisten virkistysyhteyksien sekä toimivien ekologisten yhteyksien kytkeytyminen keskuspuistoverkoston. Viinikka-lidesjärven osakokonaisuus sisältyy myös ohjeelliselle keskuspuistoverkoston kehittämistarvealueelle, kaavamääräyksen mukaan alueelle tulee laatia kokonaissuunnitelma, jonka tavoitteena on vahvistaa alueen tunnettavuutta ja saavutettavuutta koko kaupunkiseutua palvelevana monipuolisena keskuspuistona. Viinikka-Nekalan pientaloalue on osoitettu valtakunnallisesti arvokkaana rakennettuna kulttuuriympäristönä ja alueella tapahtuva kehittäminen on sovitettava arvokkaan kulttuuriympäristön vaatimuksiin. Nekalan siirtolapuutarha on osoitettu siirtolapuutarhan kohdemerkinnällä.

Asemakaavoitus

lidesjärvi-Viinikanojan alue on asemakaavoitettu lukuun ottamatta suurehkoa maa- ja vesialuetta lidesjärven lounaisosassa, joka sisältää muun muassa entisen kaatopaikka-alueen sekä ryhmäpuutarha-alueen. Alueen asemakaavat tukevat Viinikan ja Nekalan asuntoalueiden keskeisten alueellisten ominaispiirteiden säilyttämistä.

Viinikanoja on asemakaavassa katualuetta, mikä ei anna riittävää lähtökohtaa Pyhäjärven ja lidesjärven välisen viheryhteyden kehittämiselle. Keskustan strateginen osayleiskaava sekä kantakaupungin yleiskaava kuitenkin edellyttävät viheryhteyden kehittämistä. Nekalan siirtolapuutarhan alue on asemakaavassa osoitettu siirtolapuutarha-alueeksi.

lidesjärven lounaisosan asemakaavoittamaton alue sisältyy kaavoitusohjelmaan vuodelle 2022. Tavoitteena on suunnitella lidesjärven rantaan kaikenikäisille tarkoitettu monipuolinen puistoalue sekä vanhan kaatopaikka-alueen kunnostaminen. Kaavan viitesuunnittelu on alkamassa vuoden 2021 alussa.

Osa-alue 3, Hatanpää-Härmälä

Alueen kehittäminen ja virkistys-, luonto-, maisema- ja kulttuurihistoriallisten arvojen turvaaminen toteutuvat voimassa olevien kaavojen kautta.

Pirkanmaan maakuntakaava 2040

Osa-alueeseen kohdistuu maakuntakaavan kehittämisperiaatemerkinnot; kasvutaajaman kehittämisvyöhyke, kaupunkiseudun keskusakselin kehittämisvyöhyke, tiivis joukkoliikennevyöhyke ja Pyhäjärven ympäristön kehittämisvyöhyke. Pyhäjärven ympäristön kehittämisvyöhykkeen kehittämissuositus edellyttää yleisessä käytössä olevan rantavyöhykkeen säilymistä ja toteutumista. Ranta-alueet ovat taajamatoimintojen aluetta, lisäksi rannan suuntaisesti on osoitettu viheryhteys. Maakuntakaavassa on osoitettu valtakunnallisesti merkittävät rakennettu kulttuuriympäristö, Hatanpään kartano ja maakunnallisesti merkittävät rakennetun ympäristön Rantaperkiö ja Härmälä. Rantaperkiön maakunnallisesti merkittävästä rakennetun ympäristön alueesta osa-alueelle sijoittuvat pieni osa Härmälän rantapuistoa ja Härmälän maakunnallisesti merkittävästä rakennetun ympäristön alueesta Härmälänsaari, tehtaanohtajan asuinrakennus pihapiireineen ja osa Aaretti Niemisen puistoa.

Kantakaupungin yleiskaava 2040

Yleiskaavassa Hatanpään alue ja pääosa Härmälän rantapuiston alueesta ovat keskuspuistoverkoston aluetta, Härmälä on osoitettu asumisen ja virkistyssekoittuneeksi alueeksi ja Härmälänranta asumisen alueeksi. Rannan suuntaisesti on osoitettu ohjeellinen virkistysyhteys ja Härmälänrannan rantavyöhykkeelle ohjeellinen ekologinen yhteys. Rantaperkiössä on lisäksi tavoitteena kehittää virkistyspainotteista pyöräily-yhteyttä. Vihilahteen kohdistuu kehittämisperiaatemerkinnot - Ohjeellinen viherverkoston yhteystarvealue. Aluetta suunniteltaessa tulee ottaa huomioon viihtyisien ja turvallisten virkistysyhteyksien sekä toimivien ekologisten yhteyksien kytkeytyminen keskuspuistoverkostoon. Yleiskaavassa on osoitettu valtakunnallisesti arvokas rakennettu kulttuuriympäristö, Hatanpään kartano, muinaisjäännekohteena Hatanpään muistikivi, muuna arkeologisena kulttuuriympäristökohteena Vihilahti/Metsolan laiturirakenne. Härmälä ja Rantaperkiö ovat maisemallisesti ja kaupunkikuvallisesti huomioitavia rakennettuja kulttuuriympäristöjä.

Asemakaavoitus

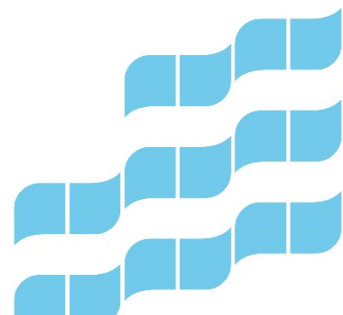
Alueen asemakaavoissa kansalliseen kaupunkipuistoon kuuluvat viheralueet on osoitettu puistoina ja lähivirkistysalueina. Arvokas rakennuskanta ja pihaympäristöt on suojeltu asemakaavamerkinnoin. Hatanpää-Härmälä osa-alueen ranta-alueet on pääosin asemakaavoitettu puistoiksi ja lähivirkistysalueiksi. Härmälänsaaren satama on osoitettu venesatamana/venealkamana ja Rantaperkiön satama venesatamana. Härmälänrannassa sijaitseva Aaretti Niemisen puistoon rajautuva tontti on osoitettu palvelurakennusten korttelialueeksi. Tontilla sijaitseva rakennustaiteellisesti arvokas ja kaupunkikuvan säilymistä kannalta tärkeä entinen tehtaanohtajan asunto pihapiireineen on suojeltu asemakaavalla. Rannassa sijaitseva vuokrattava saunarakennus on osoitettu liike- ja toimistorakennusten korttelialueena. Härmälän rantapuisto on asemakaavassa lähivirkistysaluetta. Hatanpään kartanopuisto ja arboretum ovat historiallisesti ja kaupunkikuvallisesti merkittäviä puistoja, joiden kehittämisessä tulee ottaa huomioon alueen sijainti, maisemallinen merkitys ja kulttuurihistoriallisten arvojen säilyminen. Puiston rakennuksia koskevat asemakaavalliset suojelumääräykset.

Osa-alue 4, Pyynikki - Pispala

Osa-alueen erityiset arvot maisemallisesti ja kulttuurihistoriallisesti merkittävänä ja keskeisenä virkistysaluekokonaisuutena on turvattu kaavoilla ja luonnonsuojelulla.

Pirkanmaan maakuntakaava 2040

Osa-alueen rakennetut korttelialueet keskustassa (muun muassa Pyynikinrinne, Punakylän alue ja Kolmisopen talot) ovat maakuntakaavan keskustatoimintojen aluetta ja Pispala taajamatoimintojen aluetta. Maakuntakaavassa on osoitettu Pyynikin luonnonsuojelualue sekä Viikinsaaren luonnonsuojelualue, muu Pyynikin alue, Viikinsaari ja Pyynikinsaaret ovat virkistysaluetta. Varalan Urheiluopisto on osoitettu kohdemerkinnällä palveluiden alue.

Osa-alueelle kohdistuu kehittämisperiaatemerkinnät; kaupunkiseudun keskusakselin kehittämisvyöhyke, Pyhäjärven ympäristön kehittämisvyöhyke, arkeologisen perinnön ydinalue. Arkeologisen perinnön ydinalue-merkinnällä on osoitettu maakunnallisesti merkittävät laajat ja yhtenäiset arkeologisen perinnön tiheytyvät. Alueella sijaitsevien muinaisjäännösalueiden ja niiden lähialueiden maankäyttöä, rakentamista ja hoitoa suunniteltaessa on kiinteiden muinaisjäännösten lisäksi otettava huomioon muinaisjäännösten suoja-alueet, maisemallinen sijainti ja mahdollinen liittyminen arvokkaisiin maisema-alueisiin ja/tai kulttuuriympäristöihin. Pispalanharju - Pyynikinharju on osoitettu valtakunnallisesti arvokkaaksi esitetty ja /tai maakunnallisesti arvokas maisema-alue- merkinnällä. Lisäksi Pyynikin alueeseen kohdistuu merkintä arvokas geologinen muodostuma. Osa-alueen arvokkaasta kulttuuriperinnöstä on maakuntakaavassa osoitettu valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt: Pyynikinrinne, Pispalanrinne ja Pyynikin näkötorni sekä maakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt Pirkankadun länsipää, Pyynikin kohteet, Viikinsaari, Varala, Pyynikin trikoo, Rosendahl ja Pyynikin näkötorni. Näsijärven rannan suuntaisesti on maakuntakaavassa osoitettu viheryhteysmerkintä ja uittotunnelin yhteys ulkoilureitti-merkinnällä. Osa-alueen luoteisosaan kohdistuu merkintä: tärkeä vedenhankintaan soveltuva pohjavesialue (Epilänharju-Villilä).

Keskustan strateginen osayleiskaava

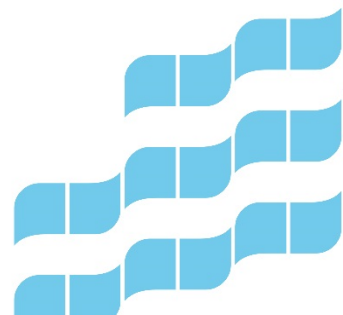
Osa-alueen rakennetut korttelialueet keskustassa (muun muassa Pyynikinrinne, Punakylän alue ja Kolmisopen talot) ovat yleiskaavan asuntoaluetta, Pyynikintoria reunustavat korttelit asumisen ja keskustatoimintojen sekoittunutta aluetta. Pyynikintori on osoitettu tori tai aukio merkinnällä. Maankäyttömerkinnän lisäksi Pyynikintorille on osoitettu kehitettävän torialueen kohdemerkintä. Rollikkahalli, Pyynikin palloiluhalli sekä osa-alueen koulurakennukset on osoitettu hallinnon ja palveluiden alueina. Koulukadun etelänpuoleinen viheralue ja Pyynikin kenttä on osoitettu viher- tai virkistysalueena. Pyynikin kenttään kohdistuu myös kohdemerkintä – viher- ja virkistysverkon tai liikunta-alueen kehittämisen kohde tai tarve. Osa-alueelle kohdistuvat seuraavat kehittämisperiaatemerkinnät: Näsijärven ja Pyhäjärven rantojen kehittämisvyöhykkeet, kehitettävä viher- ja virkistysvyöhyke (Eteläpuistosta Pyynikille ja Pyynikintorilta Pyynikille), asuntovaltaisen täydennysrakentamisen vyöhyke sekä kaupunkirakenteen epäjatkuvuuskohta, jossa on erityistä tarvetta liikkumisympäristön ja kaupunkikuvan parantamiselle.

Osa-alueen arvokkaasta kulttuuriperinnöstä on osayleiskaavassa osoitettu valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö Pyynikinrinne. Merkinnän määräys edellyttää alueella tapahtuvan kehittämisen sovittamista arvokkaan kulttuuriympäristön vaatimukseen. Osayleiskaavan yleismääräys edellyttää lisäksi muinaisjäännösten sekä maakunnallisesti ja paikallisesti arvokkaiden rakennettujen kulttuuriympäristöjen ja arkeologisten kulttuuriperintökohteiden huomioimisen.

Kantakaupungin yleiskaava 2040

Alueen keskeiset viheralueet ja saaret ovat osa yleiskaavan keskuspuistoverkostoa, luonnonsuojelualueina on osoitettu Viikinsaaren ja Pyynikin luonnonsuojelualueet. Rakennetut korttelialueet ovat yleiskaavan asumisen aluetta ja Varalan Urheiluopisto on osoitettu ”palveluiden ja työpaikkojen sekoittunut alue tai kohde”-merkinnällä. Pirkankadun varteen kohdistuu kasvunvyöhyke kehittämisperiaatemerkintä. Keskeiset virkistysyhteydet on osoitettu ohjeellisella virkistysyhteysmerkinnällä ja Pyynikki geologisesti arvokkaana alueena. Kaavassa on osoitettu lisäksi kohdemerkinnöillä Pyynikin erikoispuisto, Lorisevanpuiston kaupunginosapuisto, olemassa olevat uimarannat sekä Viikinsaaren satama ohjeellisena uutena tai kehitettävänä pienvene- tai lauttasatamana.

Kaavassa on valtakunnallisesti arvokas maisema-alue-merkinnällä osoitettu valtioneuvoston vuoden 1995 periaatepäätöksellä valitut valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet sekä maisema-alueiden päivitysinventoinnissa 2015 esitetyt laajennusalueet. Suunnittelussa on varmistettava, että valtakunnallisesti merkittävät maisema-arvot, jotka liittyvät harjuluontoon ja kulttuurihistoriaan säilyvät. Osa-alueen arvokkaasta kulttuuriperinnöstä on yleiskaavassa osoitettu valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt Pyynikinrinne, Pispalanrinne ja Pyynikin näkötorni sekä maisemallisesti ja kaupunkikuvallisesti huomioitavina rakennettuina kulttuuriympäristöinä Viikinsaari, Pyynikki ja Tahmelan ranta-alue, edellyttäen alueen kulttuuriympäristöarvojen huomioimisen. Kaavassa on osoitettu muinaisjäännösalueet: Pispalan kivikautinen

asuinpaikka, Pispalan tukkitie, Mäkikadun, Susikolunpuiston ja Pispalanharjun puolustusvarustukset, Pispalan koulu, Pispalan pulteriaita, Pyynikin tulitikkutehdas ja muut arkeologiset kohteet: Pyynikin kyläpaikka, Pyynikinrinteen kaivannot, Pöllipuiston tienpohja ja Pättiniemenpuiston kivirakenteet.

Asemakaavoitus

Pyynikki-Pispalan osa-alue on asemakaavoitettu lukuun ottamatta Sauna- ja Lehtisaarta. Pyynikki on asemakaavoitettua luonnonsuojelualuetta. Viikinsaaren länsiosa on asemakaavoitettua luonnonsuojelualuetta ja rakennuksia koskevat kaavalliset suojelumääräykset. Pyhäjärven rantavyöhyke on asemakaavoituksessa, uittotunnelin ja Varalan urheilupuiston aluetta lukuun ottamatta, osoitettu pääosin puistona. Laaja-alaisimpia puistoalueita ovat Pättiniemenpuisto, Lorisevanpuisto ja Pyynikin uimarannan puistokokonaisuus. Suuri osa Pyynikinrinteen ja osa Pyynikintoria ympäröivistä rakennuksista sekä Pyynikin kenttä sisältävät kaavallisia suojelumääräyksiä.

Alueen asemakaavojen uudistaminen on käynnissä, tavoitteena on turvata vielä jäljellä olevan, historiallisesti merkittävaksi arvetun rakennuskannan ja arvoaluekokonaisuuksien säilyminen sekä mahdollistaa täydennysrakentamisen sovittaminen alueen miljööseen lisäarvoa tuottavalla tavalla. Pispalan asemakaava uudistetaan kolmessa eri vaiheessa. I-vaiheen suojelumääräyksiä sisältävät asemakaavat 8256 ja 8257 ovat tulleet voimaan 13.3.2017. Katso luku Keskeiset vireillä olevat asemakaavat Tampereen kansallisen kaupunkipuiston alueella. Tahmelan ympäristön voimassa olevat asemakaavat turvaavat aluekokonaisuuden mittakaavan säilymistä osana Pispalan rakennettua ympäristöä.

Osa-alue 5, Näsijärvi –Lentävänniemi

Alueen erityiset maisema-, virkistys- ja kulttuuriperintöarvot on turvattu erityisesti yleiskaavalla ja alueen asemakaavoilla.

Pirkanmaan maakuntakaava 2040

Lentävänniemi on maakuntakaavan taajamatoimintojen aluetta, Reuharinsaaret on osoitettu virkistysaluekohdemerkinnällä ja Lentävännimen rantoja kiertää viheryhteys-merkintä. Osa-alueelle kohdistuu kehittämissuunnitelmat; kasvutaajamien kehittämissuunnitelma, tiivis joukkoliikennevyöhyke ja kaupunkiseudun keskusakselin kehittämissuunnitelma.

Kantakaupungin yleiskaava 2040

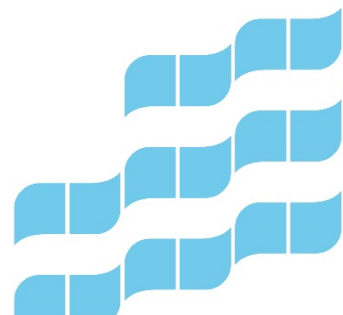
Lentävänniemen rantavyöhyke ja Suomensaari ovat yleiskaavan keskuspuistoverkoston aluetta. Ohjeellisenä virkistysyhteys-merkinnällä on osoitettu rantoja kiertävä virkistysreitistö sekä yhteydet rantareitistöön. Olemassaolevat uimaranta ja venesatama on osoitettu kohdemerkinnöin. Kaavassa on osoitettu muinaisjäännöskohteet: Lentävänniemi 1 ja 2 pronssi- ja /tai rautakautiset hautapaikat, Lentävänniemi 3 kivikautinen asuinpaikka, Reuharinniemen rautakautinen hautapaikka ja muut arkeologiset kohteet: Reuharinsaaren kivirakenteet. Jänislahden puisto kuuluu Lentävänniemen maisemallisesti ja kaupunkikuvallisesti huomioitavaan rakennettuun kulttuuriympäristöön.

Asemakaavoitus

Osa-alueella on voimassa pääasiassa 1960-luvun lopun ja 1970-luvun asemakaavat lukuun ottamatta Reuharinniemiä ja Reuharinsaarta sekä Suomensaaren pohjoispuolen saariryhmää (Mäntysaari, Haapasaari, Koivusaari, Pikkusaari ja Peurasaaret). Asemakaavat turvaavat alueen arvojen säilymistä ja virkistyskäytön kehittämistä alueella. Lentävänniemen ranta-alueet on asemakaavoitettu puistoalueiksi. Jänissaari ja nykyinen veneiden talvisäilytysalue on kaavassa osoitettu purjehdus ja veneurheilualueena. Suomensaari on osoitettu urheilutoimintojen alueena.

Osa-alue 6, Lappi-Kauppi-Niihama

Osa-alueen erityiset arvot keskeisenä virkistysalueena ja luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeänä sekä maisemallisesti merkittävänä aluekokonaisuutena on turvattu voimassaolevilla yleiskaavoilla ja asemakaavoilla.

Pirkanmaan maakuntakaava 2040

Osa-alueen itäosaan kohdistuu maakuntakaavan kehittämisperiaatemarkinnat; kasvutaajaman kehittämisvyöhyke ja kaupunkiseudun keskusakselin kehittämisvyöhyke. Kauppi-Niihaman osa-alue on osoitettu virkistysalueena, Tapatoran saari virkistysalue-kohdemerkinnällä, Soukonvuori suojelualueena ja arvokkaana geologisena muodostumana on osoitettu Tuomikallio-Pirunvuori. Maakunnallisesti merkittävänä rakennettuina kulttuuriympäristöinä on osoitettu kohdemerkinnällä Kaupin pumppaamo sekä vanha ja uusi vesitorni. Kaupinojan pintavedenottamalla on myös yhdyskuntateknisen huollon alue -merkintä.

Kantakaupungin yleiskaava 2040

Lappi-Kauppi-Niihaman alue on turvattu yleiskaavoissa yleisiin virkistystarkoituksiin. Osa-alue on pääosin yleiskaavan keskuspuistoverkoston aluetta, ja Soukonvuoren luonnonsuojelualue on osoitettu luonnonsuojelualueena. Yhtenä osana alueen virkistyskäytön monipuolisuutta yleiskaavoissa on osoitettu Näsijärven rantaan ja lähisaarille sijoittuva yhteisöjen ja yksityisten lomarakentaminen, siirtolapuutarha sekä maisemallisena tekijänä alueella edelleen toimiva maatila (Luhtaan tilakeskus). Pääosin jo ennen 1950 lukua alueelle muodostuneen loma-asumisen säilyttäminen uudemmissa yleiskaavoissa varmistaa, että vanhat huvilat, niihin liittyvät rakennuskanta ja puutarhat mutta myös loma-asumisen perintö säilyvät osana kokonaisuutta. Myös toimivan maatila yhteydessä olevien peltoalueiden säilyminen avoimina ja rakentamattomina on alueella erityisen merkittävä arvo.

Yleiskaavassa on tunnistettu alueen kokonaissuunnitelman laatimisen tarve toimintojen yhteensovittamiseksi ja alueen tunnettavuuden sekä saavutettavuuden vahvistamiseksi (kehittämisperiaatemarkintä – ohjeellinen keskuspuistoverkoston kehittämistarvealue). Ohjeellinen luonnon ydinalue-merkinnän tavoitteena on säilyttää osa-alueella rakentamaton riittävän laaja ja yhtenäinen aluekokonaisuus jonka säilymiseen hiljaisena (alle 35 dB) tulee kiinnittää erityistä huomiota. Tuomikallio-Pirunvuori on osoitettu geologisesti arvokkaana kallioalueena.

Osa-alueen arvokkaasta kulttuuriiperinnöstä on yleiskaavassa osoitettu maisemallisesti ja kaupunkikuvallisesti huomioitavina rakennettuina kulttuuriympäristöinä Kaupin pumppaamo ja vesitornit. Kaavassa on lisäksi osoitettu seuraavat muinaisjäänköhteet: Lammassaaren rautakautinen asuinpaikka, Niihama-Soukon kivirakenteet, Aurinkokallion muistomerkit, Lappi-Rauhaniemi ja muut arkeologiset kohteet: Romsinlahden kivirakenteet, Venevalkaman ja Pohjoiskallion kalliohakkaukset, Kaupinojan saha ja Tuomikallion puolustusvarustukset.

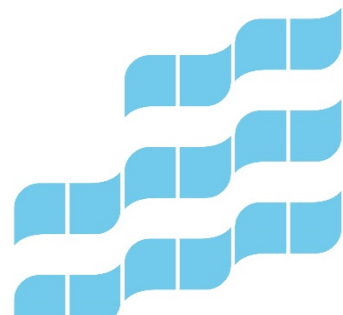
Ohjeellisella virkistysyhteysmerkinnällä on osoitettu keskeiset olemassa olevat virkistysyhteydet sekä kehitettävät yhteystarpeet. Lisäksi kaavassa on osoitettu UKK-instituutin alue palveluiden ja työpaikkojen kohdemerkinnällä ja Rauhaniemenkylpylä uimarantana.

Keskustan strateginen osayleiskaava

Osayleiskaavassa Lapin pientaloalue on osoitettu valtakunnallisesti arvokkaana rakennettuna kulttuuriympäristönä ja kaavamääräys edellyttää arvokkaan kulttuuriympäristön huomioimisen. Kaupinojan puistoalue on osoitettu kaavassa viher- ja virkistysalueena. Lisäksi kehittämisperiaatemarkintä, kehitettävä viher- ja virkistysvyöhyke ohjaa erityisesti Kaupin saavutettavuuden parantamiseen ja alueen kehittämiseen tärkeänä kaupunkimaiseman osana.

Asemakaavoitus

Osa-alueen asemakaavoitetut alueet sijoittuvat alueen länsiosaan. Lapinniemen rantavyöhykkeet on asemakaavoitettu puistoksi ja lähivirkistysalueeksi mahdollistaen rantoja myötäilevän virkistysyhteyden toteuttamisen Kaupin laajalle virkistysalueelle. Alueelle sijoittuvat julkiset toiminnot: perhetukikeskus ja Rauhaniemen yleinen sauna. Alueen kulttuuriympäristöarvot ja luonnonarvot on turvattu suojelumerkinnöin. Käpylän suojeluasemakaava turvaa valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön arvot. Asemakaavoitetut puistot ja urheilu- ja virkistyspalveluiden alue, kytkevät kansallisen kaupunkipuiston osa-alueen Naistenlahden alueelle ja Petsamon maakunnallisesti arvokkaaseen pientaloalueeseen. Kaupinojan pintavedenottamo on osoitettu yhdyskuntateknisen huollon korttelialueena, UKK-instituutti yleisten rakennusten korttelialueena ja Kaupinojan sauna yleisten tai yksityisten palvelurakennusten korttelialueena. Alueella on

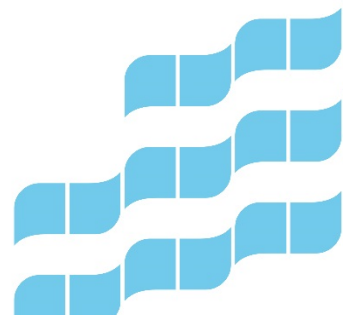

vireillä Urheilupuiston asemakaava. Kaavan tavoite on mahdollistaa urheilupuiston kehittäminen kasvaneiden ja muuttuneiden liikunta- ja virkistystarpeiden mukaan alueen luonto- ja maisema-arvojen ehdoilla. Katso luku: Keskeiset vireillä olevat asemakaavat Tampereen kansallisen kaupunkipuiston alueella.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt

Valtakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä (2009) ehdotetun kansallisen kaupunkipuiston alueella ovat:

- **Hatanpään kartano.** Hatanpään kartanon valtakunnallisesti merkittävä rakennetun kulttuuriympäristön alue sisältyy pääosin Tampereen kansallisen kaupunkipuiston aluerajaukseen, osa-alueelle 3 Hatanpää-Härmälä.
- **Hämeenpuisto.** Hämeenpuiston alue sisältyy pääosin (Hämeenpuistoa reunustavia kortteleita lukuun ottamatta) Tampereen kansallisen kaupunkipuiston aluerajaukseen, osa-alueelle 1 Keskusta. Rajauksessa mukana Hämeenpuisto, Pyynikin kirkko ja kirkkopuisto, Metson kirjasto sekä Aleksanterin koulukortteli. Hämeenpuiston rajauksen eteläinen pääte sisältyy kansallisen kaupunkipuiston muutosaluerajaukseen.
- **Lapin pientaloalue.** Lapin pientaloalueen talot pihoineen sisältyvät kansallisen kaupunkipuiston rajaukseen, osa-alueelle 6 Lappi-Kauppi-Niihama.
- **Pispalanrinne.** Pispalanrinteen alueesta Pispalan valtatie eteläinen kokonaisuus sisältyy pääosin kansallisen kaupunkipuiston rajaukseen, osa-alueelle 4 Pyynikki-Pispala.
- **Pyynikrinrinne.** Pyynikinrinteen arvokas rakennettu kulttuuriympäristö sisältyy kansalliseen kaupunkipuiston rajaukseen, Heinätorin ympäristöä lukuun ottamatta, osa-alueelle 4 Pyynikki-Pispala.
- **Pyynikin näkötorni.** Pyynikin näkötorni sisältyy kansallisen kaupunkipuiston aluerajaukseen, osa-alueelle 4 Pyynikki-Pispala.
- **Ratinan stadion.** Ratinan arvokkaasta kulttuuriympäristöalueesta kansallisen kaupunkipuiston rajaukseen sisältyy Ratinan rantapuisto ja Ratinan rantatie ranta-alueineen, osa-alueelle 1 Keskusta.
- **Tammerkosken teollisuusmaisema.** Tammerkosken teollisuusmaiseman arvokas rakennettu kulttuuriympäristö sisältyy pääosin kansallisen kaupunkipuiston rajaukseen, lukuun ottamatta Takon tehdasaluetta, osa-alueelle 1 Keskusta.
- **Hämeenkatu, Hämeensilta ja Keskustori.** Valtakunnallisesti arvokkaasta kulttuuriympäristöalueesta kansalliseen kaupunkipuistoon sisältyy Hämeenkatu Hämeenpuistoista Koskikadulle tiiviimmin rajattuna (ei ympäröiviä kortteleita) sekä Keskustori ja sen ympäristön keskeiset rakennukset, osa-alueelle 1 Keskusta.
- **Viinikka-Nekalan pientaloalue.** Viinikka-Nekalan arvokas kulttuuriympäristö sisältyy kansallisen kaupunkipuiston rajaukseen, osa-alueelle 2 Viinikka-Nekala.
- **Tampereen tuomiokirkko.** Tampereen tuomiokirkko puistoalueineen sisältyy kansallisen kaupunkipuiston rajaukseen, osa-alueelle 1 Keskusta.

Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet sekä valtakunnallisiksi esitetyt ja/tai maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet

- Pyynikki (Valtakunnallisesta arvokkaat maisema-alueet 1995)
- Pirkanmaan harjumaisemat: Pispalanharju-Pyynikki (valtakunnallisiksi esitetyt, maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet)

Maakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt

- **Juhannuskylä.** Sisältyy osittain osa-alueelle 1 Keskusta.
- **Koulukatu.** Sisältyy osittain osa-alueelle 1 Keskusta ja pieneltä osin osa-alueelle 4 Pyynikki-Pispala.
- **Mustanlahden satama ja purjehdusseuran paviljonki.** Purjehdusseuran paviljonki sisältyy osa-alueelle 1 Keskusta.
- **Rantaperkiö.** Sisältyy osittain osa-alueelle 3 Hatanpää-Härmälä.
- **Härmälä.** Sisältyy osittain osa-alueelle 3 Hatanpää-Härmälä.
- **Pirkankadun länsipää.** Sisältyy osittain osa-alueelle 4 Pyynikki-Pispala.
- **Pyynikin kohteet ja Viikinsaari.** Sisältyy osa-alueelle 4 Pyynikki-Pispala.
- **Kaupin pumppaamo ja vesitornit.** Sisältyy osa-alueelle 6 Lappi-Kauppi-Niihama

Muinaisjäännökset

Tampereen arkeologiset kohteet monipuolistavat ja rikastuttavat kaupungin historiallista ulottuvuutta tuomalla rakennetun kulttuuriympäristön rinnalle kauan sitten päättyneen ihmisasutuksen tai työnteon jäljet. Ehdotetun kansallisen kaupunkipuiston alueella on useita muinaismuistolain (295/1963) suojaamia kohteita. Kansallisen kaupunkipuiston alueella sijaitsevat muinajäännökset on esitetty liitteissä 3a Kulttuurihistorialliset arvot.

Luonnonsuojelualueet

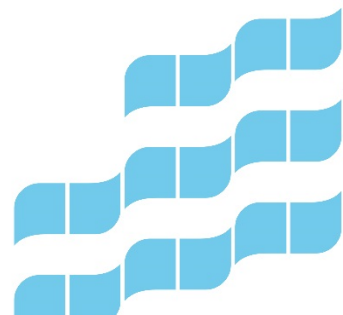
Kansallisen kaupunkipuiston alueella sijaitsee kolme luonnonsuojelulain 24 §:n mukaista luonnonsuojelualueita:

- **Viikinsaari** (YSA043430, perustettu 9.12.1994), noin 11 hehtaarin laajuinen lehtoalue Viikinsaaren itäpäässä (osa-alue 4 Pyynikki-Pispala).
- **Pyynikinharju** (YSA043263, perustettu 6.5.1993), noin 50 hehtaarin laajuinen harjualue, johon sisältyy myös lehtoja ja vanhoja kuusimetsiä (osa-alue 4 Pyynikki-Pispala).
- **Kauppi-Niihaman Soukonvuori** (YSA206217, perustettu 18.3.2011), noin 46 hehtaarin laajuinen vanhan kangasmetsän ja lehtoalue (osa-alue 6 Lappi-Kauppi-Niihama).

lidesjärven suojelu noin 91 hehtaarin laajuisena luonnonsuojelulain 24 §:n mukaisena alueena on valmisteilla. lidesjärvi rantoineen on valtakunnallisen lintuvesiensuojeluohjelman kohde. Ohjelman tavoitteena on säilyttää kohteet mahdollisimman luonnontilaisena.

Luonnonsuojeluohjelman kohteet

Tampereen kaupunginvaltuusto hyväksyi 10.12.2012 Tampereen kaupungin luonnonsuojeluohjelman 2012-2020, jonka tavoitteena on tukea olemassa olevia suojelukohteita, täydentää luonnonsuojelualueverkostoa sekä suojella arvokkaita luontokohteita ja uhanalaista eliöstöä. Ohjelmassa on 67 suojelukohdetta, joista kullekin on esitetty suojelutapa, suojeltavat lajit tai ympäristöt sekä hoitotoimet. Luonnonsuojeluohjelman kohteista kansallisen kaupunkipuiston alueella sijaitsevat:

- **6. lidesjärvi:** noin 91 hehtaarin lintuvesikohde rantoineen. Valmisteilla luonnonsuojelulain 24 §:n mukaisesti rauhoitettavaksi (osa-alue 2 Viinikka-lidesjärvi).
- **26. Hyhky, Pättiniemenpuisto:** noin 1 hehtaarin kohde, jolla on tavattu erityisesti suojeltavaa nuijasarvisientä (osa-alue 4 Pyynikki-Pispala).
- **37. Pispalan paahderinteet:** noin 0,7 hehtaarin useasta alueesta koostuva kohde, jossa on hoidon keinoin tavoitteena suojella hyönteislajistoa.
- **38. Tahmelan lähde ja Lorisevanpuisto:** kahdesta alueesta koostuva noin 1 hehtaarin kohde, jolla tavoitteena on kaavasuojelun keinoin turvata lähdeympäristön hyönteistö (osa-alue 4 Pyynikki-Pispala).
- **39. Kauppi, vesitornin alue:** noin 5 hehtaarin alue, jossa on hoidolla tavoitteena suojella hyönteislajistoa (osa-alue 6 Lappi-Kauppi-Niihama).
- **40. Kauppi, Tuomikallio:** noin 4 hehtaarin alue, jossa on kaavasuojelulla tavoitteena turvata kallioluontokohde (sisältyy pieneltä osin osa-alueelle 6 Lappi-Kauppi-Niihama).
- **42. Rantaperkiö, Härmälän rantapuisto:** noin 9 hehtaarin kohde, jolla on tavoitteena kaavasuojelun keinoin turvata rantalehto ja sen kynäjalavaesiintymät (osa-alue 3 Hatanpää-Härmälä).
- **58. Soukonvuoren pohjoispuoleinen metsä:** noin 33 hehtaarin vanha metsä, joka on tavoitteena turvata arvometsänä metsänhoidossa (osa-alue 6 Lappi-Kauppi-Niihama).

7. Maa- ja vesialueiden omistus

Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999) 68 § 3 momentti.

”Puistoon osoitetaan ensi sijassa kunnan, valtion tai muun julkisyhteisön omistuksessa olevia alueita. Muita alueita puistoon voidaan osoittaa omistajan suostumuksella. Omistajan suostumus ei ole kuitenkaan tarpeen, jos puiston perustamispäätöksessä tai hoito- ja käyttösuunnitelmassa ei anneta aluetta koskevia 70 §:ssä tarkoitettuja määräyksiä.”

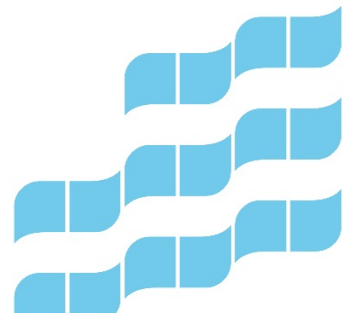
Tampereen kansallisen kaupunkipuiston alueesta suurin osa on kaupungin tai valtion omistuksessa. Kirkot ja hautausmaat ovat seurakuntien omaisuutta. Kaupunki omistaa kansallisen kaupunkipuiston rajaukseen kuuluvista alueista 82 % eli 2989 hehtaaria, josta on vesialuetta 1872 hehtaaria. Mukana on jonkin verran myös yksityisomistuksessa olevia maita. Yksityisomistuksessa on maa-alueita muun muassa Kauppi-Niihamaan alueella sekä rakennetun keskusta-alueen kiinteistöjen muodostamia korttelialueita keskustan ja Pispalan alueella. Maa- ja vesialueiden omistus Tampereen kansallisen kaupunkipuiston alueella on osoitettu liitteessä 6 ja luettelo kiinteistöistä joita Tampereen kansallisen kaupunkipuiston hakemuksen aluerajaus koskee, on liitteenä 7.

8. Alueen hoidon ja käytön tavoitteet

Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999) 70 § 1 momentti

”Muut alueen hoidon ja käytön kannalta tarpeelliset määräykset annetaan hoito- ja käyttösuunnitelmassa, jonka kunta laatii.”

Tampereen kansallisen kaupunkipuiston tavoitteiden saavuttamiseksi Tampereen kaupunki laatii hoito- ja käyttösuunnitelman. Hoito- ja käyttösuunnitelmassa kuvataan yleisellä tasolla eri osa-alueiden arvot ja

vuorovaikutuksessa asukkaiden kanssa linjatut tavoitteet ja toimenpide-ehdotukset kansallisen kaupunkipuiston alueen hoitamiseksi ja kehittämiseksi.

Hoito- ja käyttösuunnitelmassa esitettävät toimenpidetavoitteet toteuttavat ja vahvistavat kaavojen ja alueella olevien muiden arvojen tavoitteita. Kansallisen kaupunkipuiston yleiset tavoitteet ja hoito- ja käyttösuunnitelma ovat kaupungin strategian mukaisia ja tukevat kaupungin maankäytön tavoitteita kestävästä kaupunkisuunnittelun työkaluna. Tampereen kansallisen kaupunkipuiston perustamisen voimaan tultua kansalliselle kaupunkipuistoalueelle tehtävät mahdolliset kaavamuutokset toteutetaan voimassa olevan maankäyttö- ja rakennuslain sekä siihen liittyvien asetusten mukaisesti. Koko kansalliselle kaupunkipuistolle laadittavan hoito- ja käyttösuunnitelman lisäksi, hoitoa ja käyttöä toteutetaan alueella olevien hoito- ja käyttösuunnitelmien mukaisesti ja niihin viitataan Tampereen kansallisen kaupunkipuiston alueen hoito- ja käyttösuunnitelmassa.

Hoito- ja käyttösuunnitelman sisältörunko ja aluekorttiluonnokset ovat Tampereen kansallisen kaupunkipuiston hakemuksen liiteaineistona (liite 11 Hoito- ja käyttösuunnitelman osa-aluekortit, luonnos ja liite 12 Hoito- ja käyttösuunnitelman sisältörunko). Hoito- ja käyttösuunnitelman laatimista jatketaan keväällä 2021 ja asukkailla on mahdollisuus osallistua sen laatimiseen. Tarkemmin vuorovaikutusta on kuvattu luvussa 9. Valmistelu ja vuorovaikutus. Tavoitteena on, että kaupunginhallitus hyväksyy hoito- ja käyttösuunnitelman 2021 ja se toimitetaan ympäristöministeriöön vuoden 2021 aikana. Ympäristöministeriö hyväksyy hoito- ja käyttösuunnitelmasta koko kansallista kaupunkipuistoa koskevat yleiset ja osa-aluekohtaiset toimenpiteet, joilla alueen erityiset arvot huomioidaan hoidossa, käytössä ja alueen kehittämisessä.

9. Valmistelu ja vuorovaikutus

Tarveselvitys

Tampereen kansallisen kaupunkipuiston tarveselvitys käynnistettiin 17.9.2012 laaditun valtuustoaloituksen pohjalta. Pormestarin päätöksellä nimettiin 30.10.2013 ja 4.2.2015 hankkeelle ohjaus- ja suunnitteluryhmät.

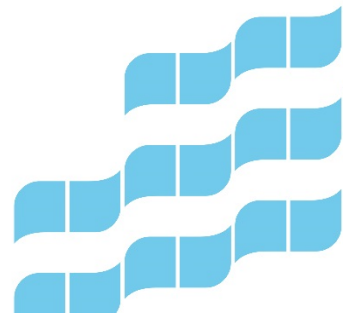
Osana tarveselvitystä julkaistiin kesäkuussa 2015 Tampereen tarina- julkaisu, jossa eri alojen asiantuntijat valottavat kaupungin keskeisiä Tampereen historian ja kaupunkimaiseman teemoja. Vaikutusten arvioinnin olennaisena osana oli eri kaupungeille suunnattu kysely 22.6.-15.8.2015. Vaikutusten arviointia täydensi eri alojen asiantuntijoille suunnattu asiantuntijatyöpaja 17.12.2014.

Valmistelun aikana aluerajausten osalta selvitettiin useita eri vaihtoehtoja. Tampereen kansallisen kaupunkipuiston tarveselvityksen luonnosta esiteltiin yleisötilaisuuksissa 1.6.2015 ja 14.4.2016. Aineisto oli lisäksi kommentoitavana Valma-valmistelufoorumissa 22.6.-15.8.2015. Hanketta esiteltiin 2.12.2014 ja 23.8.2016 yhdyskuntalautakunnassa sekä 18.8.2016 osaamis- ja elinkeinolautakunnassa ja 30.8.2016 ympäristö- ja rakennusjaostossa. Kaupunginhallitus hyväksyi Tampereen kansallisen kaupunkipuiston tarveselvityksen 20.2.2017 ja päätti, että Tampere etenee kohti kansallisen kaupunkipuiston hakuvaihetta sekä käynnistää kansallisen kaupunkipuiston hoito- ja käyttösuunnitelman valmistelun.

Hakemuksen valmistelu

Kansallisen kaupunkipuiston edistäminen on kirjattu Lauri Lylyn pormestariohjelman 2017-2021 toimenpiteisiin. Kaupunginhallituksen hyväksymään tarveselvitykseen ja päätökseen perustuen (kaupunginhallitus 20.2.2017) pormestari nimesi 7.8.2018 (§112) ohjaus- ja suunnitteluryhmät valmistelemaan kansallisen kaupunkipuiston hakemusta ja hoito- ja käyttösuunnitelmaa.

Valmistelun ensimmäisessä vaiheessa tarkasteltiin kaupunkirakenteen muutosalueiden tilannetta ja laadittiin hakemuksen sekä hoito- ja käyttösuunnitelman valmistelua varten tarveselvitystä tarkentava rajausehdotus Tampereen kansalliseksi kaupunkipuistoksi. Kaupunginhallitus päätti 12.8.2019 (§152) hakuvaiheen valmisteluaineistona toimivan rajausehdotuksen asettamisesta nähtävillä asukkaiden ja osallisten palautteenantoa varten. Rajausehdotus oli nähtävillä 2.9.–1.10.2019.

Kansallisen kaupunkipuiston valmisteluaineistosta saatiin asukkailta runsaasti palautetta. Nähtävilläolon aikana nettikyselyyn vastasi 135 ja kirjaamoon mielipiteitä jätettiin 191. Kyselyssä oli mahdollisuus kommentoida kansallisen kaupunkipuiston rajausehdotusta sekä esittää siihen muutoksia. Kyselyllä kartoitettiin lisäksi mm. asukkaille tärkeitä, virkistykseen sekä ulkoilun ja tapahtumille soveltuvia, tamperelaisuutta ilmentäviä paikkoja ja luontokohteita. Nähtävillä oloaikana 2.9.–1.10.2019 annettu karttakyselyn ja kirjaamon mielipiteiden palaute on koottu erilliselle verkkosivulle (<https://kartat.tampere.fi/kansallinen-kaupunkipuisto-mielipidekoonti/>).

Kaupunginhallitus käsitteli kokouksessaan 11.5.2020 (§211) saadun palautteen ja päätti kansallisen kaupunkipuiston hakemuksen valmistelun jatkamisesta nähtävilläolon jälkeen tarkistetun rajausehdotuksen pohjalta. Hoito- ja käyttösuunnitelman valmistelussa hyödynnetään saatua palautetta. Tarkistetun rajauksen laajennusalueiden kiinteistönomistajille ja asunto-osakeyhtiöille lähetettiin kirje ja 20.8.2020 järjestettiin tiedostus- ja keskustelutilaisuus. Kiinteistönomistajilla ja asunto-osakeyhtiöillä oli mahdollisuus antaa palautetta rajauslaajennuksia koskien. Kirjaamoon jätettiin kaksi mielipidettä, toisessa mielipiteessä oli 14 allekirjoittanutta.

Hoito- ja käyttösuunnitelman valmisteluun liittyvä vuorovaikutus

Hoito- ja käyttösuunnitelman luonnoksen valmistelussa on hyödynnetty aikaisemmissa vaiheissa saatua palautetta. Hoito- ja käyttösuunnitelman valmistelu toteutetaan vuorovaikutuksessa niiden tahojen kanssa, joiden oloihin asia saattaa huomattavasti vaikuttaa.

Hankkeesta tiedottaminen

Hankkeesta on tiedotettu monipuolisesti hyödyntäen eri tiedotuskanavia. Hankkeella on Tampereen kaupungin internet-sivuilla omat hankesivut: <https://www.tampere.fi/asuminen-ja-ymparisto/ymparisto-ja-luonto/puistot-ja-viheralueet/kansallinen-kaupunkipuisto.html>. Kohderyhmänä ovat olleet asukkaat, päättäjät, kaupungin henkilöstö ja erilaiset toimijat.

Hankeen valmisteluun liittyvät päätökset on koottu liitteeseen 13 Päätökset.

10. Liitteet

Liite 1, Tampereen kansallisen kaupunkipuiston rajaus

Liite 2, Tampereen kansallisen kaupunkipuiston osa-alueet

Liitteet 3a, 3b, 3c, Kansallisen kaupunkipuiston erityisarvot kartalla:

Liite 3a Kulttuurihistorialliset arvot

Liite 3b Luontoarvot

Liite 3c Viher- ja siniverkosto

Liite 4, Yleis- ja asemakaava-alueet Tampereen kansallisen kaupunkipuiston alueella

Liite 5, Vireillä olevat asemakaavat Tampereen kansallisen kaupunkipuiston alueella

Liite 6, Maa- ja vesialueiden omistus Tampereen kansallisen kaupunkipuiston alueella

Liite 7, Luettelo kiinteistöistä joita Tampereen kansallisen kaupunkipuiston hakemuksen aluerajaus koskee (tilanne 8.10.2020)

Liite 8, Tampereen kansallisen kaupunkipuiston alueen kaupunginosat

Liite 9, Tampereen kansallinen kaupunkipuisto. Tarveselvitys. 2017 (KH 20.2.2017)

Liite 10, Tampereen tarina. Teollisuuden synnyttämä kaupunki harjujen ja järvien solmukohdassa. 2015 (KH 20.2.2017)

Liite 11, Hoito- ja käyttösuunnitelman osa-aluekortit, luonnos

Liite 12, Hoito- ja käyttösuunnitelman sisältörunko

Liite 13, Tampereen kansallisen kaupunkipuiston valmisteluun liittyvät päätökset (otteet päätöksistä)

